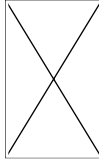

تی هه لکیشی موتابچی
له ۳۶ غهزه لی حافزی شیرازی

دهزگای چاپ و بلاوکردنه‌وهی

زنجیره‌ی روشنبیری

*

خاوه‌نی ئیمتیاز: شهوکه‌ت شیخ یه‌زده‌ین

سه‌رنووسیار: به‌دران شه‌همه‌د هه‌بیب

***

ناوونیشان: دهزگای چاپ و بلاوکردنه‌وهی ئاراس، شه‌قامی گولان، هه‌ولیر

نهمین موتاچی

تی هه لگیشی موتاچی

له ۳۶ غهزه لی حافزی شیرازی

بهشی یه که م

ناوی کتیب: تی هه لکیشی موتاچی له ۳۶ غه زهلی حافزی شیرازی
نووسینی: ئەمین موتاچی
بلاوکراوهی ئاراس- ژماره: ۹۸۶
هه لگه: فه رهاد ئە کبهری
دهر هینانی هونه ریبی ناوه وه: ئاراس ئە کرهم
به رگ: ناسیح سالح
چاپی به کهم، هه ولیر - ۲۰۱۰
له به رتوه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان له هه ولیر ژماره ۲۲۰ ی
سالی ۲۰۱۰ ی دراوه تی

پیشہ کی

پایہی شاعیری و زانایی حافزی شیرازی به رادہیہ کہ، کہ سئی نییہ، ئہ گہر
توڑی له شاعرہ کانی بخوینیتہ وه و شہیدای نہ بی.

بہندہ له سالانی شہستہکاندا کاتئی کہ له بهغدا بووم. دەستم کرد به
خویندنه وهی دیوانی حافز، به یارمہ تیی وەرگیزانہ کہی دوکتور "ابراہیم امین
الشوارابی". دواى ئه وهی که چوومه زانکۆی تاران بۆ خویندن، فارسییہ کہم
باشتر بوو، چونکہ من له وه وپیش له سالانی ۱۹۴۰ به دواوه - له لای خوا
لیخۆشبوو جەنابی شیخ نووری شیخ بابہ عەلی - گۆریان پر له نوور بی - له
مزگەوتە کہی گەرہکی خوومان "سەر چیمەن" له سلیمانی فارسی و "نحو
الواضح" م خویند، ئه وه بوو له پاش ماوہیہ کہ جەنابی شیخ نووری منی نارده
لای فەقی حەمە ئەمین کہ ئیجازہی مەلایە تیی وەرگرتوو، ھەر وہا له گەل مندا
درۆم نہ کرد بی خوا لیخۆشبوو کاک عوبەیدی بارزانی کوپی خوا لیخۆشبوو
مەلا مستەفا بارزانی قەبریان پر له نوور بی، دەرسی ئاینیی دەخویند.

دواى ئه وهی که له سالی ۱۹۵۱ دا بووم به مامۆستای سەرہتایی، ھاوینان
لای خوا لیخۆشبوو "مەلا رحیم مەریوانی" فارسیم دەخویند.

ئە وه یوو گۆلستانی سەعدیی شیرازیم به شەرھوہ تەواو کرد. کہ له سالی
۱۹۵۹ دا چوومه کۆلیجی ئەدەبیاتی زانکۆی بەغدا، ئە وه بوو یه کئی له
دەرسە کائمان زمانی فارسی بوو، ئە مەش خوئی له خویدا یارمە تیی دام تاکو
فارسییہ کہم بەرہو باشتر برەوا.

پاشان له زانکۆی تاران زمان و ئەدەبیاتی فارسیم خویند و بروانامہی
دوکتورام وەرگرت و گەر امه وه بۆ بەغدا و له زانکۆی بەغدا زمانی کوردی و

فارسیم دوته وه. له سالی ۱۹۷۰ دا بریارم دا، کوردنامه بنووسم، که بریتییه له میژووی کورد له دامه زرانندی دهولتهی مادهوه تا کۆتاییی کۆماری مه هاباد، ئه وهی هانی دام بهی کاره ههستم، زیاتر ئه وه بوو که کاتی له تاران یووم شانامه ی فیردهوسیم خوینده وه و بۆم ده رکهوت که رۆلکی چه ند گرینگی گێراوه له میژووی زمان و ئه ده بیاتی ئیرانییه کاندا، که ئیمهش به شممانی تیدایه. منیش کوردنامه م به هه مان مه بهست نووسی. هه رچه نده ناگاته لاپه رهیه کی شانامه، به لام بۆ کوردی نه گبهت هه ر ئه وه م له ده ست هات و ههروهکو کورد ده لێ "دیاریی شوان هه له کۆکه" ئه وهش دیاریی منه که له سالانی ۱۹۹۶ دا تهواوم کرد و له ۲۰۰۲ دا پاکنووسم کرد.

ههروهها هاوکات له گه ل ئه وه شدا دهستم کرد به تی هه لکیشی غه زه لیاتی حافزی شیرازی هه رچه نده له راستیدا کاریکی ئاسان نه بوو، به لام کۆلم نه دا تا له ۲۰۰۲/۴/۲۱ دا تهواو بوو، ههروهها پاکنووسم کرد. له م کاره دا ریتوینی ئه م خالانه ی خواره وه کراوه:

۱- به پتی توانا هه ولم داوه که کیشه که ی بیاریزم. ئه گه رچی ئاسان نه بوو، چونکه کیشی غه زه له کان عه رووزی و به زۆری ئه م به حرانه به کار هینراون" هزج، مجتث، مضارع، رمل خفیف، منسوح، رجز، سریع له متقارب... " به هه موو لقه کانییه وه.

۲- بۆ قافییه ی یکه به یتی هه ر غه زه لێ " به یتی مطلع" هه ولم داوه تا بتوانم پارێزگاری له واتا و قافییه ی غه زه له کان بکه م، به لام داخه که م له زۆر شویندا وشه ی کوردی وه هام ده ست نه ده کهوت که پر به شوینی مه بهست بیت، بۆیه به ناچاری به یته که ی حافزم وه ک خۆی دانا وه ته وه. ههروهها له زۆریه ی به یته کاندا "سه دری" به یته کان له کاتی تی هه لکیشه که دا واتای نیوه به یته که م له به رچاو گرتوه، نه ک ته رجه مه ی وشه کانی، حه رف به حه رف. ههروهها له زۆر شویندا وه کو په خشان ده رچوووه گرینگ ئه وه یه که له گه ل واتای سه دری به یته که و کیشه که ی حافزدا بگونجی، ئه ویش له رووی دیوانی (غزلیات مولانا شمس الدین محمد خواجه حافظ شیرازی)،

به‌کوشش دکتر خلیل خطیب رهبر چاپ سوم - ۱۳۸۰ تهران.

۳- ئەوهی شایانی باسه شاعیره ناسراوه‌کامان وه‌کو مه‌لای جه‌زیری، مه‌لا وه‌سمان (فایق) و سالم که به حافزی کورد به‌ناوبانگه، چه‌ند غه‌زه‌لیتکیان تّی هه‌لکیش کردووه، که ته‌واو سه‌رکه‌وتوون له کاره‌کانیاندا. خالیکی گرینگی تر ئەوهیه که ئەم به‌ره‌مه‌جگه له‌وهی که له هونه‌ری شیعردا پیتی ده‌وتری تّی هه‌لکیش "تضمین" به‌لام له هه‌مان کاتدا ئەو نیوه به‌یته کوردیه‌ی که من تّی هه‌لکیشم کردووه تا راده‌یه‌ک وه‌رگێرانی نیوه به‌یته‌که‌ی غه‌زه‌له‌کانه.

بۆ کاری وه‌رگێرانه‌که‌ش که‌لکم له‌و سه‌رچاوانه وه‌رگرتووه:

۱- دیوان غزلیات مولانا شمس الدین محمد خواجه حافظ شیرازی، به‌کوشش دکتر خطیب رهبر، تهران ۱۳۸۰ هه‌تاوی

۲- جامع نسخ دیوان حافظ، تالیف مسعود فرزاد، شیراز، سال ۱۳۴۷ هه‌تاوی

۳- أغانی شیراز "به‌رگی یه‌ک و دووهم" د- ابراهیم امین الشورابی، مصر ۱۹۴۴

۴- مجلة البيان- جامعة ال البيت- المجلد الاول- العدد الرابع- حریف ۱۴۱۹ هـ / ۱۹۹۸ م- امین موتابجی "حافظ حلوا لحدیث" ل ۲۰۱

له کۆتاییدا ده‌لیم هه‌ر که‌موکوورییه‌ک به‌رچاو ده‌که‌وی، ئۆبآله‌که‌ی له ئەستۆی مندايه نه‌وه‌ک حافز، له‌و رووه‌شه‌وه، لوتف ده‌خووزم له شه‌یدایانی حافزی شیرازی و سه‌رجه‌م خۆینده‌وارانی.

ئهمین موتابجی

له‌ندنه‌ن ۲۰۰۳/۲/۱

حافزی شیرازی

حافظ ناوی "شمس الدین محمد حافظ"، که مه‌زنتترین شاعیری غه‌زه‌لی عیرفانیی ئیرانه و یه‌کیکه له هه‌لکه‌وتوو ناوداره‌کانی شیعر و ئه‌ده‌بیاتی ئیران^(۱). حافظ له سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی هه‌شته‌می کۆچیدا له شاری شیراز له‌دایک بووه، به هه‌تیوی گه‌وره بووه، زۆر خولیا‌ی خویندن و زانستی هه‌بووه، ته‌نانه‌ت هه‌موو ته‌مه‌نی لاییی خۆی به زانسته‌وه خه‌ریک کردوو. له سالی ۷۹۱ یا ۷۹۲ کۆچیدا له شیراز کۆچی دوابیی کردوو^(۲).

حافظ قورئانی پیرۆزی له‌به‌ر بووه، به هه‌موو "شیوه‌کانی قیرائه‌ته‌وه" هه‌ر له‌به‌رئه‌وه‌ش نازناوی "حافظ"ی وه‌رگرتوو، حافظ شاری شیرازی زۆر خۆش ویستوو، هه‌ر ئه‌وه‌ش وای لێ کردوو که تا داو رۆژی ته‌مه‌نی له شیرازدا به‌سه‌ر به‌ریت.

غه‌زه‌له‌کانی حافظ پێ له شاکاری جوان و سه‌رسوهره‌ین، چونکه هه‌ر غه‌زه‌لیکی بگری دوو لایه‌نی گرینگ ده‌ستنیشان ده‌کات، له‌لایه‌ک باسی بێ نرخیی دنیا، له‌لایه‌کی تر باسی که‌یف و خۆشیی دنیا‌یی و شه‌راب نۆشکردن و چیت و وه‌رگرتن له دنیا ده‌کات، هه‌رچه‌نده له شیعه‌ره‌کانیدا به ئاشکرا مه‌به‌ستی له شه‌راب شه‌رابی حه‌قیقه‌تی خواییه هه‌روه‌ک له‌م به‌یتهدا ده‌لێت، به‌واتا ئه‌و شه‌رابه‌ی که له به‌هه‌شتدا ده‌یده‌ن:

---

(۱) دیوان غزلیات مولانا شمس الدین محمد خواجه حافظ شیرازی بکوشش دکترا خطیب رهبر ل ۲۵ چاپ سی ام ۱۳۸۰ شمسی.

(۲) هه‌مان سه‌رچاوه ژماره ۱

مجله البيان- المجلد الاول- العدد الرابع- خريف ۱۴۱۹ هـ/ ۱۹۹۸م جامعه ال البيت مقاله بقلم اميد موتابی "حافظ حلوا الحدیث ل ۲۰۱

مستی به آب یک دو عنب وضع بنده نیست

که من سالخورده پیر خرابات پرورم^(۳)

واته: مستی به ناوی یهک دوو دهنک تری کاری من نییه

من پهروهدهی شیخیکی پیرم له ئههلی تهریقته

حاکمی شیراز شا شوجاع شاعیریکی ئه و سهردهمه بووه، دهگتیرهوه جاریک به حافظ دهلیت "ئهمه چییه؟ له هه ر غه زه لیکتدا چند بایهت و بوچوونی جیاواز بهدی دهکری کهی شاعر وا دهبی؟^(۴) حافظیش له وه لامدا دهلیت: بهلی راسته ئه و شیعره ی من که تو مه به سنته هه موو ناسویه کی گرتووه ته وه. به لام شیعره ی هندی که سی تر پی نه ناو ته ئه و دیو دروازهی شیرازه وه. حافظ خوینده وار یکی ته واوی سهردهمی خو ی بووه. زمانی عه ره بی باش زانیوه، ههروه ها شاره زای ئه ده بی عه ره بی و شاعیرانی ئیرانی به ر له خو ی بووه. حافظ ریزه ویکه به رزی هه بووه، ته واو کارامه بووه له هه لباردنی وشه و موسیقای وشه کاند، ههروه ها له رووی کپشه وه ها وئا هه نگیه کی به رز ده بی نری له شیعره کاند.

حافظ لای ئیرانیان زور خوشه ویست بووه و تا ئه مرؤش یه کی که له و شاعیرانه ی که کومه لگه ی ئیران شانازی به ناو و ئه ده به که یه وه دهکا. به ره مه کانی له هه موو کو ر و کومه لیکدا جی خو ی کردووه ته وه. گا له مه یخانه ی حه قیقته تا و لای ئه هلی دل، گا له به زم و ئاههنگی که یف و خو شیه دنیا ییدا و به رابه ریکی خه یامناسی ده زانن هه ر له و رووه وه شاعیره ی ناوداری ئه لمانی "گوته" له باره ی حافظه وه ده لی "حافظ یه کی که له و چوار پایه یه ی که کو شکی ئه ده بیاتی ئیرانی له سه ر بینا کراوه".

ئهمین موتاجی - له ندهن ۱/۵/۲۰۰۳

(۳) مفتاح اللغة الفارسیة تالیف د. عبدالله الخالدي و د. طلال المجذوب - بیروت -

الطبعة الاولى ۱۹۹۳ - ۱۴۱۲ ه ص ۱۵۱

(۴) محازه راتی دوکتور محجوب - دانشکده ادبیات و علوم انسانی - دانشگاه

تهران - سالانی ۱۹۶۷ - ۱۹۶۶

تقریظ

ادب فارسی برای کرد زبانان بیگانه نیست. طلاب کرد در حجرهء مساجد آموزش را با گلستان سعدی آغاز می کردند، یا در مسابقات شعری که یکی از سرگرمیهای عادی شبهای کردستان پیش از پیدا شدن سرو کله رادیو و تلویزیون بود، طرفین آزاد بودند هرگاه از ذکر اشعار کردی در بمانند، شعر فارسی بیاورند.

دست کم پنج ترجمه از رباعیات خیام به هر دو لهجهء اصلی زبان کردی چه به صورت کتاب و چه به شکل پاورقی روزنامه‌ها منتشر شده‌اند.

خمسه نظامی، بخش مهمی از شاهنامهء فردوسی، گلستان سعدی، و حتی متون سنگینی چون کلیله و دمنه به کردی ترجمه شده‌اند. اشعار شعرای متاخر و معاصر فارسی مانند لاهوتی کرمانشاهی، ابوتراب جلی، نیما، شاملو، فروغ، سهراب سپهری، فریدون مشیری و حتی رباعیات کمتر شناخته شده "قدسی نخعی" از راه ترجمه‌های اکثراً مطمئن، آشنای گوش شعر دوستان کرد در بخشهای مختلف کردستان است، علیرغم این واقعیات، سرشاخ شدن با اعجوبه شعر فارسی، حافظ مقوله ایست دگر.

در گذشته شعر فارسی از راه تضمین و تخمیس با اشعار کردی درهم آمیخته، کم و بیش در شعر ده‌ها تن از شعرای کرد (از نالی، سالم و محوی تا هزارو امامی و افخمی) نمود یافته بود، بی آنکه کسی اقدام به ترجمه کامل اشعار وی بنماید. تا اینکه در اواخر سده بیستم استاد مسلم شعر کردی عباس حقیقی (۱۹۹۶/۱۹۰۲) یکصد غزل منتخب از دیوان حافظ را با موفقیت به زبان کردی ترجمه نمود. بدنبال او در سالهای اخیر

روزنامه‌نگار متشخص کرد- سلیمان چیره، غزلهای حافظ را یکی پس از دیگری ترجمه و ابتدا در فصلنامه "گزینگ" چاپ سوئد که خود سردبیری آن را بعهده داشت، منتشر و پس از توقف چاپ فصلنامه، در سایت اینترنتی خود به همان نام ادامه داد.⁽⁵⁾ که خوشبختانه هنوز هم مداومت دارد و باید تا کنون بخش مهمی از دیوان را شامل شده باشد. در آغاز سال ۲۰۰۹ میلادی ناصر حسامی، نویسنده و مترجم سرشناس کرد، نمونه ای موفق از ترجمه اشعار حافظ را در تارنمای خود بنام "شارستان"⁽⁶⁾ منتشر نموده، که در سایت "رؤژه‌لات- بوکان"⁽⁷⁾ هم انعکاس یافت و این امر میتواند نشانگر اهمیتی باشد که جوانان امروز کرد به حافظ و شعر او می دهند.

اقدام جدید دیگر در زمینه معرفی حافظ به محافل ادبی کردستان توسط استاد "امین موتابچی" از کردان جنوب کردستان (عراق) به عمل آمده است. استاد موتابچی دکترای ادبیات فارسی را در سال ۱۹۷۰ از دانشکده ادبیات دانشگاه تهران و در محضر اساتیدی چون "فروزانفر، صفا، خانلری، محبوب، کیا، شیرین بیانی، شهیدی، فره‌وشی، مقدم... الخ، دریافت کرده، سالیان دراز ریاست بخش ادبیات فارسی را در دانشگاه بغداد و ریاست شعبه زبانهای اسلامی در دانشگاه "آل بیت" اردن را عهده‌دار بوده است.

مجموعه‌ای که اینک در دست شما است حاصل رنج طولانی استاد در زمینه تضمین اشعار حافظ به زبان کردی است و من بخت آنرا داشته‌ام متن پیش از چاپ کار ایشان را ببینم و از عظمت روح و تواضع بی پایان ایشان در شگفت بمانم که چگونه بی ادعا و سربریز، حاصل کار خود را به چون منی - که کمترین بضاعت این کار را ندارم، عرضه می کنند، اظهار نظرو

---

(5) www.gzing.org

(6) <http://sharistan.org/index.php>

(7) www.bokan.de

انتقادهای را با سعه صدر گوش می دهند و نظرات اصلاحی را عملی می کنند.

با اینهمه درافتادن با نهنگ بزرگ دریای شعر فارسی - حافظ، برای کسی که ادب فارسی را از طریق آکادمیک آموخته، در فضای فکری حافظ زندگی نکرده است، نباید کار آسانی باشد و در حقیقت چنین هم نبوده است.

شاید کمترین حاصل زحمات استاد موتابچی نزدیک شدن دلها و احساسات دو گروه انسانی - دو ملت، باشد و مگر هنر گرهگاه تفکرهای موافق و مخالف بدور یک پدیده هنری نیست؟ استاد موتابچی در این زمینه، موفقیت کامل داشته‌اند.

انور سلطانی

لندن ۱/۳۱/۲۰۰۹

سوپاس بۆ کاک ئەنوەر سولتانی

چەند سالێک بوو خەریکی تۆ هەلکێش (تضمین)ی غەزەلیاتی حافزی شیرازی بووم، ئەو بوو لە ساڵی ۲۰۰۲دا تەواوم کرد و لە ۲۰۰۲/۲/۱ برای عزیز و خۆشەویستم مینە شاعیر بۆی خستە سەر کۆمپیوتەر و بۆی چاپ کردم و نوسخەیهکی دامی. بەلام من پرکێشیی ئەوهم نەدەکرد که یەکسەر بیخەمه ژێر چاپەوه، ئەو بوو چوار، پینچ مانگ لەمەوبەر ویستم که ئەم کارەم مامۆستایەکی شارەزای زمان و ئەدەبیاتی کوردی و فارسی بیبینی. بە تاییبەتی کوردیکی کوردستانی رۆژەلآت. بە تەلەفون بە برای بەرپێز و هاوڕێی داسۆزەم جەنابی کاک (هاشمی کریمی)م گوت که ئەگەر بتوانی سەیری ئەم نووسینەم بۆ بکات، چونکه نووسەر و شارەزاییی هەیه لە زمان و مێژوو و ئەدەبیاتی فارسی و کوردیدا، ئەو بوو فەرمووی من زۆر سەروساختم لەگەڵ شیعردا نییه، بەلام دۆستیکی بەرپێز و شارەزەم هەیه که ئەویش وەکو من، خەلکی کوردستانی رۆژەلآتە، جەنابی مامۆستا ئەنوەری سولتانی و گوتی پێی دەلێم. خوا هەلناگرێ جەنابی کاک ئەنوەر پێش ئەوێ لەوەپێشیش یەکترمان ناسی، بۆ قەبوولی کردبوو، رۆژیک لە کافە (کۆستا) هەرسێکمان دانیشتین و بەرەمەهەم خستە بەردەمی، ئەویش، دوای قسە و باس، لەگەڵ خۆیدا بردی و لە پاش ماوێهەک هەمیسانەوه لە هەمان شوێن دانیشتین و فەرمووی که من سەیری ۲۰ غەزەلیم کردووه، تۆش بەپێی ئەو سەرنجانە من چاکیان بکه منیش زۆرم پێ خۆش بوو، وەرم گرت و دوای ماوێهەک دیسانەوه دانیشتین و سەیری هەمووی کرد و چەند سەرنجێکی هەبوو چاکمان کرد. دوایی بەپێی ئەو ۲۰ غەزەله، شازدە غەزەلی تریشم رێک خست و دەیانخەمه بەردەستی ئێوه خۆیندەوارانی عزیز. لە کانگە دلمەوه سوپاسی بۆ پایانی مامۆستای بەرپێز جەنابی ئەنوەر سولتانی و هەروەها کاک هاشمی کریمی دەکەم. خوا نمونەیان زیاد کات.

ئەمین موتاجبی ۲/۴/۲۰۰۹

کیشی غزه له کانی حافظ و "تفعیله کانی"^(۸)

ژماره ی غزه له - ناوی به حری کیشه که و ته فعیله که ی

۱- بحر هزج سالم، مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۲- بحر مجتث مثنی مخبون محذوف،

مفاعیلن فعلا تین مفاعیلن فعلن

۳- بحر هزج مثنی سالم

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۴- بحر مجتث مثنی مخبون اصلم

مفاعیلن فعلا تین مفاعیلن فع لن

۵- بحر مضارع مثنی ا خرب

مفعول فاعلا تین مفعول فاعلا تین

۶- بحر رمل مثنی مخبون مکفوف

فعلا تین فاعلا تین فعلا تین فاعلا تین

۷- بحر مضارع مثنی ا خرب مکفوف محذوف

مفعول فاعلا تین مفاعیلن فاعیلن

۸- بحر رمل مسدس محذوف

فاعلا تین فاعلا تین فاعیلن

۹- بحر رمل مثنی مخبون اصلم

فاعلا تین فعلا تین فعلا تین فع لن

---

(۸) سهیری دیوان غزلیات مولانا شمس الدین محمد خواجه حافظ شیرازی-

بکوشش دکتور خلیل خطیب رهبر چاپ سی ام ۱۲۸۰- بکه بؤ کیش و تفعیله کان.

- ١٠- بحر رمل مئمن محذوف
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
- ١١- بحر مضارع مئمن اُخرِب مكفوف محذوف
مفعول فاعلات و مفاعيل فاعلن
- ١٢- بحر رمل مئمن محذوف
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
- ١٣- بحر خفيف مسدس مخبون مقصور
فاعلاتن مفاعِلن فعلات
- ١٤- بحر رمل مئمن مقصور
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
- ١٥- بحر هزج مئمن مكفوف محذوف
مفعول مفاعيل مفاعيل فعولن
- ١٦- بحر مجتث مئمن مخبون اصلم مسبغ
مفاعِلن فعلاتن مفاعِلن فعلاتن
- ١٧- بحر رمل مئمن مخبون مقصور
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات
- ١٨- بحر رمل مئمن مخبون اصلم
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فع لان
- ١٩- بحر رمل مئمن مخبون مقصور
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات
- ٢٠- بحر رمل مئمن مخبون اصلم مسبغ
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن
- ٢١- بحر رمل مئمن مخبون اصلم مسجع
فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن
- ٢٢- بحر مجتث مئمن مقصور

- مفاعِلن فعلاَتن مفاعِلن فعلاَت
- ٢٣- بحر مجتث مِثمن مِخبون مقصور
- مفاعِلن فعلاَتن مفاعِلن فعلاَت
- ٢٤- بحر رمل مِثمن مِخبون مقصور
- فعلاَتن فعلاَتن فعلاَتن فعلاَت
- ٢٥- بحر مجتث مِثمن مِخبون مقصور
- مفاعِلن فعلاَتن مفاعِلن فعلاَت
- ٢٦- بحر رمل مِثمن مِخبون مقصور
- فاعلاَتن فعلاَتن فعلاَتن فعلاَت
- ٢٧- بحر هزج مِثمن اِخرِب مِسبغ
- مفعول مفاعِلين مفعول مفاعِلان
- ٢٨- بحر مجتث مِثمن مِخبون مقصور
- مفاعِلن فعلاَتن مفاعِلن فعلاَت
- ٢٩- بحر هزج مِثمن اِخرِب مكفوف مقصور
- مفعول مفاعِل مفاعِل مفاعِل
- ٣٠- بحر مضارع اِخرِب مكفوف مقصور
- مفعول فاعلاَت مفاعِل فاعلاَت
- ٣١- بحر رمل مِثمن مقصور
- فاعلاَتن فاعلاَتن فاعلاَتن فاعلاَت
- ٣٢- بحر مجتث مِثمن مِخبون مقصور
- مفاعِلن فعلاَتن مفاعِلن فعلاَت
- ٣٣- بحر مضارع مِثمن اِخرِب مكفوف مقصور
- مفعول فاعلاَت مفاعِل فاعلاَت
- ٣٤- بحر مجتث مِثمن مِخبون مقصور
- مفاعِلن فعلاَتن مفاعِلن فعلاَت

۳۵- بحر مجتث مثنیٰ مخبون اصلم مسبغ

مفاعلهن فعلاطن مفاعلهن فعلاطن

۳۶- بحر رمل ثمنیٰ مخبون اصلم مسبغ

فاعلاطن فعلاطن فعلاطن فعلاطن

غزله کانی حافزی شیرازی

غزل ۱

الا یا ایها الساقی ادرکاسا وناولها
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها
بیوی نافه‌ی کاخر صبا زان طره بگشاید
زتاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها
مرا در منزل جانان چه امن عیش؟ چون هر دم
جرس فریاد میدارد که بر بندید محملها
به می سجاده رنگین کن، گرت پیر مغان گوید
که سالک بیخبر نبود ز راه و رسم منزلها
شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل
کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها
همه کارم زخودکامی به بدنامی کشید آخر
نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفلها
حضوری گر همی خواهی، ازو غایب مشو حافظ
متي ما تَلَقَ من تَهْوِي دَع الدنيا و اَهْمِلها

تّى هه لکيشه کانی موتا بچی

غەزەلی ۱

به جامی مهی له سەر دەرکهین غەم و ناخۆشیی سألها
الا یا ایها الساقی ادر کاسا وناولها
به ئاسانی مهزانی عەشق به ئاشوو به له دواییدا
که عەشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکاها
چ موشکیکه له گیسوی ئه و شه مالّ دهیبا به بی پەروا
زتاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها
نه ما دنیا نه بو خه سره و نه بو فیرعه و نه ته من کورته
جرس فریاد میدارد که بریندید محملها
که پیر فەرمووی به مهی رهنگین که سه جاده مه وهسته قهت
که سالک بیخبر نبود ز راه و رسم منزلها
شوه زهنگه شه پۆل و ترسی گیزاوی به هیژ و توند
کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها
قسه م وا که و ته سەر زاران له ناو شاران به بی چاره م
نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفلها
له لای دهستت ئه گەر یاربوو نه کهی قهت تو له کیسی دهی^(۹)
متي ما تَلَقَّ من تَهْوِي دَع الدنیا و اَهْمِلها

---

(۹) له باخه ئتا ئه گەر یاربوو نه کهی قهت تو له کیسی دهی

غزل ۲

صلاح کار کجا و من خراب کجا؟
ببین تفاوت ره کز کجاست تا بکجا؟
دلم زصومعه بگرفت و خرقه سالوس
کجاست دیر مغان و شراب ناب کجا؟
چه نسبتت برندی صلاح و تقوی را
سماع وعظ کجا نغمهء ریاب کجا؟
ز روی دوست دل دشمنان چه دریابد
چراغ مرده کجا شمع آفتاب کجا؟
چو کحل بینش ما خاک آستان شماس
کجا رویم بفرما از این جناب ، کجا؟
مبین به سیب زنخدان که چاه در راهست
کجا همی روی ایدل بدین شتاب کجا؟
بشد که یاد خوشش باد روزگار وصال
خود آن کرشمه کجا رفت و آن عتاب کجا؟
قرار و خواب ز حافظ طمع مدار ایدوست
قرار چیست صبوری کدام و خواب کجا؟

غەزەلى ۲

صلاح كار كجاو من خراب كجا؟
ببين تفاوت ره كز كجاست تا بكجا؟
له مەعبەد و خرقة و دەست برين دلم پەستە^(۱۰)
كجاست دیر مغان و شراب ناب كجا
قەلەندەرىيى و تەقوا نە وەك يەكن، دوورن
سماع وعظ كجا نغمه رباب كجا؟
له رووى جەمالى دۆستان دللى نەفام تاره
چراغ مرده كجا شمع آفتاب كجا؟
له تۆزه سورمەي چاومان هي خاكي دەرى يار
كجا رويم بفرما ازين جناب كجا؟
بزانه توئەي عاشق چەناگە بوئ چالە^(۱۱)
كجا همى روى ايدل بدین شتاب كجا؟
نەما بەسەرچوو يادى له سەر سەرە ويسال
خود آن كرشمه كجا رفت و آن عتاب كجا؟
تەمات نەبى بو حافز خەيال و خەوئەي دل^(۱۲)
قرار چيست صبوری كدام و خواب كجا؟

---

(۱۰) له صه و مەعه و خرقة و دەست برين...

(۱۱) بزانه..... چەناگە ترسناکه

(۱۲) تەمات نەبى.....ئەي دۆست

غزل ۳

اگر آن ترک، شیرازی بدست آرد دل مارا
بخال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را
بده ساقی می باقی که در جنت نخواهی یافت
کنار آب رکناباد و گلگشت مصللا را
فغان کاین لولیان شوخ شیرین کار شهر آشوب
چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را
ز عشق ناتمام ما جمال یار مستغنی است
باب و رنگ و خال و خط چه حاجت روی زیبا را؟
من از آن حسن روز افزون که یوسف داشت دانستم
که عشق از پرده عصمت برون آرد زلیخا را
اگر دشنام فرمائی و گر نفرین، دعا گویم
جواب تلخ میزینبسد لب لعل شکرخارا
نصیحت گوش کن جانا که از جان دوست تر دارند
جوانان سعادت مند پند پیر دانا را
حدیث از مطرب و می گو و راز دهر کمتر جو
که کس نگشود و نگشاید بحکمت این معمارا
غزل گفتی و در سفتی بیا و خوش بخوان حافظ
که بر نظم تو افشانند فلک عقد ثریا را

غەزەلى ۳

لە بۇ چاۋى پەرىتشانن جەۋانانمان لە ناو شارا
اگر آن ترك شىرازى بدست آرد دل مارا
كە لوتقى كا به من مەحبوب لە بۇ زامم تەبىب ئاسا
بە خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را
دەخيل ساقى تەماى جامم هەنارى رەنگ و زور ئال بى
كنار آب ركناباد و گلگشت مـــــــ
فەلەك پر بوو لە ئاواز و سەدا و دەنگى سەماى شوخان
چنان بردند صبر از دل كە ترکان خوان يغما را
مەگەر لەيلا وەيا شيرين وەكو تو بن زولەيخاش هەم
باب و رنگ و خال و خط چە حاجت روى زيبا را؟
لەبەر جوانى بەناۋىزە نەسەب كەنعانە زانيم زو
كە عشق از پرده عصمت برون آرد زليخا را
جنيوت بۇ منى شەيدا وەكو ترياكە بۇ مارگەز
جواب تلخ مـيـزيبـد لب لعل شـكـرخـارا
لەبۇ پەند و نەسيحەت گيانە گوئى بگرە بەسوودە لاي
جوانان سعادتمند پند پيـر دانا را
بەمەى نۆشين و رابواردن لە بىرت چى پەژارە و خەم^(۱۳)
كە كس نەگشود و نەگشايد بحكمت اين معمارا
غەزەل حافىز لەبۇ تۆيە ئەمىن بۇ تو سەلامگۆيە
كە بر نظم تو افشانند فلک عقد ثريا را

---

(۱۳) بەمەى نۆشين دەماغ گۆشكە لە بىرت چى خەمى رۆزگار

غزل ۴

صبا بلطف بگو آن غزال رعنا را
که سر بکوه و بیابان تو داده مارا
شکر فروش که عمرش دراز باد، چرا
تفقدی نکند طوطی شکرخارا؟
غرور حسنت اجازت مگر نداد، ای گل
که پرسشی نکنی عندلیب شیدا را
بخلق و لطف توان کرد صید اهل نظر
ببند و دام نگیرند مرغ دانا را
ندانم از چه سبب رنگ آشنائی نیست
سهی قدان سیه چشم ماه سیما را
چو با حبیب نشینی و باده پیمائی
به یاد دار محبان باده پیما را
جز این قدر نتوان گفت در جمال تو عیب
که وضع مهر و وفا نیست روی زیبارا
در آسمان نه عجب گر بگفتهء حافظ
سرود زهره برقص آورد مسیحا را

غەزەلى ۴

صَبَا بِلَطْفِ بَغْوِ أَنْ غَزَالَ رَعْنَا رَا^(۱۴)
كە سەر بکوه و بیابان تو داده مارا
له بهر چیه لیتوشیرین ته مهن دریتیبی، بو؟
تفقدی نکند طوطی شکرخارا؟
به دولبه ریت مه غرووری که ریی نه دای ئه ی گول
که پرسش نکنی عندلیب شیدارا
به می ره بانى و خوشی ده گیرى ناگا دل
ببند و دام نگی رند مرغ دانا را
له بهر چ هویه ک ئولفهت نه ماوه یه کجاری
سهی قدان سیه چشم ماه سیمارا
له گه ل حه بیب دانیشتی له بو شه راب نوشی
به یاد دار محبان باده پیمارا
له وهنده زیاتر عه بیبى جه مالى تو نالیم
که وضع مهر و وفا نیست روی زیبا را
به شیعرى حافظ دوور نیه له گومه زى^(۱۵) سه رمان^(۱۶)
سرود زهره برقص آورد مسیحارا

---

(۱۴) صبا بلطف بهو ئاسکه ی که تاکه له شارا

که سر بکوه و بیابان تو داده ما را

(۱۵) مه بهستی ئاسمانه

(۱۶) نیه: به یه ک برگه حسابکراوه

غزل ۵

دل می‌رود زدستم صاحب‌دلان خدا را
دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا
کشتی شکستگانیم ای باد شرطه برخیز
باشد که باز بینم دیدار آشنا را
ده روزه مهر گردون افسانه است و افسون
نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا
در حلقه گل و مل خوش خواند دوش بلبل
هات الصبوح هبوا یا ایها السکارا
ای صاحب کرامت، شکرانه سلامت
روزی تفقیدی کن، درویش بینوا را
آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است
با دوستان مروت با دشمنان مدارا
درکوی نیکنامی ما را گذر ندادند
گر تو نمی پسندی تغییر کن قضا را
آن تلخ‌وش که صوفی ام الخبائث اش خواند
اشهی لنا و احلی من قبله العذا را
هنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی
کاین کیمیای هستی قارون کند گدا را

غەزەلى ۵

دل مېرود زدستم صاحب دلان خدا را (۱۷)
دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا
ئەى باد هەلکە خېرا کەشتى مان شکاوه
باشد کە باز بېنم دیدار آشنا را
گەردوون لوتفى کورته گشتى مەکر و حيله (۱۸)
نيکی بجای ياران فرصت شمار يارا
دوئ شەو زۆر بە خووشى ليمان هاته دەست هوزار
هات الصبوح هبوا يا ايها السکارا
ئەى خاوهنى کەرامەت سوپاس بۆ سەلامەت
روزی تفرقى کن، درویش بېنوا را
تەنیا دوو کەلامە راحەتى دوو گیتی
با دوستان مروت با دشمنان مدارا
رېگایان نەداینى بۆ کۆرى جەوانان
گر تو نمى پسندى تغیر کن قضا را
گەر حەرامە مەى لات بە گیانى تۆ سوؤفى
اشهى لنا و احلى من قبله العذرا
گەر پارە و پوولت نەبوو سەرخووش بە دايم (۱۹)
کاین کیمیاى هستى قارون کند گدا را

---

(۱۷) دل چوو وا له دەستم توخوا وەرته فریام

(۱۸) سېجر و جادو، فېل و جادو

(۱۹) کاتى نېتە سامان تۆ سەر خووش بە دايم

سرکش مشو که چون شمع از غیرت بسوزد
دلبر که در کف او مومست سنگ خارا
آینه سکندر جام می است بنگر
تا بر تو عرضه دارد، احوال ملک دارا
خوبان پارسی گو بخشندگان عمرند
ساقی بده بشارت رندان پارسا را
حافظ بخود نپوشید این خرقه می آلود
ای شیخ پاک دامن معذور دار مارا

زۆر بى سووده سهركهشى دىنى نوشوستى
دلبر كه در كف او مومست سنگ خارا
ئاوينهى سكه ندر جامى خه مره سهيركه
تا برتو عرضه دارد احوال ملك دارا
جوانانى زمانى فارسى ژيان ده به خشن
ساقى بده بشارت رندان پارسا را
حافز نه پيشوى خرقيه هه ر وا له خووه
اى شيخ پاك دامن معذور دار مارا

غزل ۶

به ملازمان سلطان که رساند این دعا را؟
که بشکر پادشاهی ز نظر مران گدا را
ز رقیب دیو سیرت بخدای خود پناهم
مگر ان شهاب ثاقب مددی دهد خدا را
مژده سیاهت ار کرد بخون ما اشارت
ز فریب او بیندیش و غلط مکن نگارا
دل عالمی بسوزی، چو عذرا برفروزی
تو ازین چه سوود داری که نمیکنی مدارا؟
همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی
به پیام آشنایان بنوازد آشنا را
چه قیامت است جانا که به عاشقان نمودی
دل و جان فدای رویت بنما عذار ما را
بخدا که جرعه ای ده تو به حافظ سحرخیز
که دعای صبحگاهی اثری کند شما را

غزله‌لی ۶

به ملازمان سلطان که رساند این دعا را؟ (۲۰)
که بشکر پادشاهی ز نظر مران گدا را
ره‌قیب هر ده‌لّی شه‌یتانه خوابه په‌نا توّی (۲۱)
مگر آن شهاب ثاقب مددی دهد خدا را
برزانگ تیره بؤ جه‌رگ هم بؤ رشتنی خوین
ز فریب او بیندیش و غلط مکن نگا را
سووری رووت دس‌ووتینّی ئه‌ی شوخ دلّی گشت
تو ازین چه سوود داری که نمیکنی مدارا؟
شه‌و تا به‌یان ته‌مام به‌شکم هه‌لکا شه‌مالّی
به پی‌مام آشنایان بنوازد آشنا را
هه‌لسا روژی هه‌شر، چیت کرد تو له یاران
دل و جان فدای رویت بنما عذار مارا
حافز شه‌ونخونه یه‌ک قوم پیی که ره‌مکه
که دعای صبحگاهی اثری کند شما را

---

(۲۰) کئی بی بیگه‌ینّی داوامان به دارا

(۲۱) تاقیب‌کهر ده‌لّی شه‌یتانه خوابه په‌نام

غزل ۷

صوفی بیا که آینه صافیست جام را
تا بنگری صفای می لعل فام را
راز درون پرده زرندهان مست بپرس
کاین حال نیست زاهد عالی مقام را
عنقا شکار کس نشود دام باز چین
کانجا همیشه باد به دستست دام را
در بزم دور یک دو قدح درکش و برو
یعنی طمع مدار وصال دوام را
ای دل شباب رفت و نچیدی گلی ز عیش
پیرانه سرمکن هنر ننگ و نام را
در عیش نقد کوش که چون آبخور نماند
آدم بهشت روضه دارالسلام را
ما را بر آستان تو بس حق خدمتست
ای خواجه باز بین به ترحم غلام را
حافظ مرید جام می است ای صبا برو
وز بنده بندگی برسان شیخ جام را

غەزەلى ۷

صوفى بيا كه آينه صافىست جام را
تا بنگرى صفای مى لعل فام را
رازى پهرده هەر له خومار تۆ بپرس
كاین حال نیست زاهد عالی مقام را
سیمورغ راوی كهس نییه تۆ لای ده داوت
كانجا همیشه باد بدستت دام را
یهك دوو پیالّه نۆش كه ئا لهو بادیه
یعنی طمع مدار وصال دوام را
ئهی دل لاوی تیپهیری گولت نه چنی
پیرانه سرمکن هنر ننگ و نام را
تاكو فرسه ته له خویشیدا بژی
آدم بهشت روضه دارالسلام را
خزمتی دهرت له بۆمه حهققه حهق
ای خواجه باز بین به ترحم غلام را
حافز شیّتی خهمره بای شه مالّ برۆ
وز بنده بندگی برسان شیخ جام را

غزل ۸

ساقیا برخیز و در ده جام را
خاک بر سر کن غم ایام را
ساغرمی بر کفم نه تا زبر
بر کشم این دلق ازرق فام را
گرچه بدنامیست نزد عاقلان
ما نمیخواهیم ننگ و نام را
باده در ده، چند ازین باد غرور؟
خاک بر سر نفس نافرجام را
دود آه سینه نالان من
سوخت این افسردگان خام را
محرم راز دل شیدای خود
کس نمیبینم ز خاص و عام را
با دلارامی مرا خاطر خوشست
کز دلم یکباره برد آرام را
ننگرد دیگر بسرو اندر چمن
هرکه دید آن سرو سیم اندام را
صبر کن حافظ بسختی روز و شب
عاقبت روزی بیابی کام را

غەزەلی ۸

ساقیا برخیز و در ده جام را (۲۲)
خاک بر سر کن غم ایام را
سەر بەری دەستم بنی جام تالەتەن
بر کشم این دلق ازرق فام را
گەرچ بەدناوییە لای بەهۆشەکان
ما نمیخواهیم ننگ و نام را
باده بینە با نەمیئی بای غورور
خاک بر سر نفس نافرجام را
ئاهو نالەئی سینە جوژی کەوتە کار
سوخت این افسردگان خام را
قەدری راز هەر لای دلئی شەیدای خۆتە
کس نمی بینم زخاص و عام را
شاد ئەبم من گەر دلارامی هەبی
کز دلم یکبارە برد آرام را
سەیری سەرروی ناو چەمەن ناکا ئەبەد
هەرکە دید آن سرو سیم اندام را
حافزی تۆ بوردبار بە روژ و شەو
عاقبەت روزی بیابی کام را

---

(۲۲) ساقی هەلسە تیکە مەی پڕ پیاڵە بکە

غزل ۹

رونق عهد شب‌بایست دگر بستان را
میرسد مژده گل بلبل خوش الحان را
ای صبا گر به جوانان چمن باز رسی
خدمت ما برسان سرو و گل و ریحان را
گر چنین جلوه کند مغبچه‌ی باده فروش
خاکروب در میخانه کنم مژگان را
ای که برمه کشی از عنبر سارا چوگان
مضطرب حال مگردان من سرگردان را
ترسم این قوم که بر دردکشان میخندند
در سر کار خرابیات کنند ایمان را
یار مردان خدا باش که در کشتی نوح
هست خاکی که به آبی نخرد طوفان را
برو از خانه گردون بدر و نان مطلب
کان سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را
هرکرا خوابگه آخر مشتی خاکست
گو چه حاجت که به افلاک کشی ایوان را

غزه‌لی ۹

رونق عهد شبا بست دگر بستان را (۲۳)
میرسد مژده گل بلبل خوش الحان را
ئهی شه‌مال گهر گه‌یشتییه گولزاری چیمهن (۲۴)
خدمت ما برسان سرو و گل و ریحان را
گهر ئه ئاوا خوی دهرخا شوخ و شه‌نگ مه‌گیپر (۲۵)
خاکروب در میخانه کنم مژگان را
ئهی به زولفی موشکینت پوشیوته قه‌مه‌ر (۲۶)
مضطرب حال مگردان من سرگردان را
ئهو که‌سانه‌ی وا گالت‌ه‌یان به‌مه‌یخوره
در سر کار خرابات کنند ایمان را
دوستی مه‌ردانی خودا به، ناو که‌شتییه‌که‌ی نوح
هست خاکی که به آبی نخرد طوفان را
دوور له خانه‌ی گهر دوون به، نان داوا مه‌که (۲۷)
کان سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را
مشته خاکیک جیگای ئارامی ئینسانه
گوچه حاجت که به افلاک کشی ایوان را

---

(۲۳) پرت‌ه‌وی کاتی لایبیه دیسان باغچه

(۲۴) یا "گولزاری باغت" یا گولزاری باغچه

(۲۵) گهر ئه ئاوا خوی دهرخا ناز‌ه‌نین ساقی

(۲۶) ... تو‌مانگ...

(۲۷) ته‌رکی خانه‌ی گهر دوون که داوای نان مه‌که

ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد
وقت آن است کسه بدرود کنی زندان را
حافظا می خورو رندی کن و خوش باش، ولی
دام تزویر مکن چون دگران قرآن را

مانگی که نعانى من تهختى میسر بو تو بوو^(۲۸)
وقت آن است که بدرود کنی زندان را
نوش که مهی حافظ، که یف که و دل خوش که و به لام^(۲۹)
دام تزویر مکن چون دگران قمران را

---

(۲۸) رۆحی شیرین عالمی معنی بو تو یه "چونکه که ده لئی یوسفی که نعانى" به
استعاره مه به سستی گیانی پاکه
(۲۹) لیره دا "که یف" به یه ک برگه حساب کراوه

غزل ۱۰

دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما
چیست یاران طریقت بعد از این تدبیر ما؟
ما مریدان روی سوی قبله چون آریم چون؟
روی سوی خانه خممار دارد پیر ما
در خرابات طریقت ما بهم منزل شویم
کاین چنین رفته است در عهد ازل تقدیر ما
عقل اگر داند که دل در بند زلفش چون خوشست
عاقلان دیوانه گردند از پی زنجیر ما
روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد
زان زمان جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما
با دل سنگینت آیا هیچ درگیرد شبی؟
آه آتشناک و سوز سینهء شبگیر ما
تیر آه ما ز گردون بگذرد حافظ خموش
رحم کن بر جان خود پرهیز کن از تیر ما

غزهلی ۱۰

دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما^(۳۰)
چیست یاران طریقت بعد ازین تدبیر ما
روو به قبیله چۆن بهرین چۆن، چونکه موریدین چلۆن
روی سوی خانه خمار دارد پیر ما
ئیمه هاوری و هاوسه‌فرین روو ده‌کینه مه‌یکه‌ده
کاین چنین رفته است در عهد ازل تقدیر ما
گهر بزانی هۆش که دل لای زولفی یاری پی خوشه^(۳۱)
عاقلان دیوانه گردند از پی زنجیر ما
رووی ئەتۆیه ئایه‌تی لۆتف و جهوانیی خسته روو^(۳۲)
زان زمان جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما
ئهو دلّهت وهک به‌رده سه‌خته ئایه جاری کار ده‌کا^(۳۳)
آه آتشناک و سوز سینه‌ء شبگیر ما
تیری ئاهی ئیمه گه‌ردوون کون ده‌کا حافز بیده‌نگ^(۳۴)
رحم کن بر جان خود پرهیز کن از تیرما

---

(۳۰) دوینی شهو بوو پیر له مزگه‌وت هات به‌ره و مه‌یخانه‌مان

(۳۱) گهر عقل ئاگا بی وا دل زلفی یاری لاخۆشه

(۳۲) نازهنینی رووی ئەتۆیه لۆتف و جوانی خسته روو

(۳۳) ئەهو دلّهت وهک به‌رده سه‌خته ئایه شهو کار ده‌کا

(۳۴) حافز خه‌مۆش .....

غزل ۱۱

ساقی بنور باده بر افروز جام ما
مطرب بگو که کار جهان شد بکام ما
ما در پیاله عکس رخ یار دیده‌ایم
ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما
هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق
ثبت است بر جریدهء عالم دوام ما
چندان بود کرشمه و ناز سهی قدان
کاید به جلوه سرو صنوبرخرام ما
ای باد اگر به گلشن احباب بگذری
ز نهار عرضه ده بر جانان پیام ما
گو نام ما ز یاد به عمدا چه میببری
خود آید آن که یاد نیاری ز نام ما
مستی به چشم شاهد دلبند ما خوشست
ز آنرو سپرده‌اند به مستی زمام ما
ترسم که صرفه‌ای نبرد روز بازخواست
نان حلال شیخ ز آب حرام ما
حافظ ز دیده دانه اشکی همی فشان
باشد که مرغ وصل کند قصد دام ما
دریای اخضر فلک و کشتی هلال
هستند غرق نعمت حاجی قوام ما

غزهلی ۱۱

ساقی بنور باده برافروز جام ما
مطرب بگو که کار جهان شد یکام ما
وینهی یاره دیاره له ناو پیسالهی باده دا
ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما
هرگیز نامریئ ئه و دلّهی بؤ عیشق لی ددها
ثبت است بر جریده عالم دوام ما
(۳۵) چهندان نازکهران که به بالایان ناز بکن
کاید به جلوه سرو صنوبرخرام ما
ئهی با گهر به گولزاری ئه حباب توتی په پیت
زنهار عرضه ده بر جانان پیام ما
(۳۶) بلّی بؤچ زؤر به ئه نقهست ئه ئاوا ناومان ده بهی
خود آید آن که یاد نیاری ز نام ما
لای نازداره که مان شهراب ئارام به خشه بؤی
زانرو سپرده اند به مستی زمام ما
ترسم وایه رۆژی قیامت زیاتر نه بی
نان حلال شیخ ز آب حرام ما
حافز دانه ئه شکی له چاو ده باراند به خور
باشد که مرغ وصل کند قصد دام ما
دربیای سه وزی فه له ک و هیلال هر وه کو گه می
هستند غرق نعمت حاجی قوام ما

---

(۳۵) چهند بی نازی شوخان که به بالایان دهنان

(۳۶) بؤچی؟ زؤر به ئه نقهست ئه ئاوا ناومان ده بهی

غزل ۱۲

ای فروغ ماه حسن از روی رخشان شما
آب روی خوبی از چاه زنخدان شما
عزم دیدار تو دارد جان بر لب آمده
باز گردد یا برآید چیست فرمان شما
کس به دور نرگست طرفی نیست از عاقبت
به که نفروشد مستوری به مستان شما
بخت خواب آلود ما بیدار خواهد شد مگر
زانکه زد بر دیده آبی روی رخشان شما
عمرتان باد و مراد، ای ساقیان بزم جم
گرچه جام ما نشد پر می به دوران شما
دل خرابی میکند دلدار را آگه کنید
زینهار، ای دوستان جان من و جان شما
کی دهد دست این غرض یارب که همدستان شوند
خاطر مجموع ما، زلف پریشان شما؟
دور دار از خاک و خون دامن چو بر ما بگذری
کاندرین ره کشته بسیارند قربان شما
میکنند حافظ دعائی، بشنو، آمینی بگو!
"روزی ما باد لعل شکرافشان شما"

غەزەل ۱۲

ای فروغ ماه حسن از روی رخشان شما
آب روی خوبی از چاه زرخدان شما
ناره زووی دیداری تویه رۆح له سهر لیو هاتووہ
بازگردد یا بر آید چیست فرمان شما^(۳۷)
کەس له دەوری چاوەکانت دامەنی خۆی هەلنەکرد
بە کە نەروشنە مستوری بە مستان شما
بەختی نوستووی ئیمە بیدار هەر دەبی رۆژی مەگەر^(۳۸)
زانکە زد بر دیدە آبی روی رخشان شما
هەر بمپین ئیوہ، ساقیان، تەمەن درێژ و شاد^(۳۹)
گرچە جام ما نشد پر می بە دوران شما
دل کەوا وێرانە هاوار! یارە ئاگاداری کەن
زینهار، ای دوستان جان من و جان شما
کە ی دەبی ئەم ئارەزووہ بیته دی دوستان جەم^(۴۰)
خاطر مجموع ما، زلف پریشان شما؟
دوور له خاک و خوین کە دامەن هەر کە لامان تی پەریت
کاندرین ره کشته بسیارند قریان شما
دەستی دۆعای بەرزە حافز گوئی گره نامین بلئی
"روزی ما باد لعل شکرافشان شما"

---

(۳۷) ئە ی کە تیشکی ماھی شوخی پرتەوی بەدری تویه

(۳۸) بەختی بەرگەشتە ی مە بیدار هەر دەبی رۆژی مەگەر

(۳۹) هەر بمپین ئیوہ ساقیانی بەزمی جامی جەم

(۴۰) ..... دوستان کوین یا ..... دوستان هەموو

ای صبا با ساکنان شهر یزد از ما بگو!
کای سر حقناشناسان گوی چوگان شما
گرچه دوریم از بساط قرب همت دور نیست
بنده شاه شما ئیم و ثنا خوان شما
ای شهنشاه بلند اختر خدا را همتی
تا ببوسم همچو اختر خاک ایوان شما

ئەي شەمال بە ناوي ئيمە خەلکي يەزد ئاگا بکه
کاي سر حقناشناسان گوي چوگان شما
گرچه دووره بارگا قهت ئيمه دوور نين بو دؤعا
بندهء شاه شمائيم و ثنا خوان شما
ئەي شەهنشاهی موعەزەم خاتری خوا هيمەتئ
تا ببوسم همچو اختر خاک ايوان شما

غزل ۱۳

میدمد صبح و کله بست سحاب
الصبوح الصبوح یا اصحاب
میچکد ژاله بر رخ لاله
المدام المدام یا احباب
می وزد از چمن نسیم بهشت
هان بنوشید دم به دم می ناب
تخت زمرد زده است گل به چمن
راح چون لعل آتشین دریاب
در میخانه بسته‌اند، دگر
افتتح یا مفتتح الابواب
لب و دندان را حقوق نمک
هست بر جان و سینه‌های کباب
این چنین موسمی عجب باشد
که ببندند میکده بشتاب
بر رخ سساقی پری پیکر
همچو حافظ بنوش بادهء ناب

غزهلی ۱۳

میدمد صبح و کله بست سحاب^(۴۱)
الصباح الصباح یا اصحاب
ژاله دهتکئی له سهر گوولی لاله
المدام المدام یا احباب
بای شه مائی بهه شسته دیت له باغ^(۴۲)
هان بنوشید دم به دم می ناب
تهختی چیمه نی سهوزی هه لدا گول
راح چون لعل آتشین دریاب
ئیسسته وا دهرکی مهیکه ده داخرا
افتتح یا مفتح الابواب
زۆر عه جایه به فه سلیکی وا خویش^(۴۳)
که ببندند می کده بشتاب
روو به رووی ساقی وهک پهری پهیکه
همچو حافظ بنوش باده ناب

---

(۴۱) وابه یانه سه مای پۆشی ههور "سه حاب"

(۴۲) ناویاغ

(۴۳) سهیره زۆر سهیره لهم به هاره دا

دهوریککی سهیره وا له گولاندا

غزل ۱۴

گفتم ای سلطان خوبان رحم کن بر این غریب
گفت در دنبال دل ره گم کند مسکین غریب
گفتمش مگذر زمانی گفت معذورم بدار
خانه پروردی چه تاب آرد غم چندین غریب؟
خفته بر سنجاب شاهی نازنینی را چه غم؟
گر ز خار و خاره سازد بستر و بالین غریب
ای که در زنجیر زلفت جای چندین آشناست
خوش فتاد آن خال مشکین بر رخ رنگین غریب
می نماید عکس می در رنگ روی مهوش
همچو برگ ارغوان بر صفحه نسرين غریب
بس غریب افتاده است آن مور خط گرد رخت
گر چه نبود در نگارستان خط مشکین غریب
گفتم ای شام غریبان طرهء شب‌رنگ تو
در سحرگاهان حذر کن چون بنالد این غریب
گفت حافظ، آشنایان در مقام حیرتند
دور نبود گر نشیند خسته و مسکین غریب

غزهلی ۱۴

گفتم ای سلطان خوبان رحم کن بر این غریب
گفت در دنبال دل ره گم کند مسکین غریب
کاتی پیم گوت رابوهسته تو که می، گوتی ناکرئ
خانه پروردی چه تاب آرد غم چندین غریب؟
نوستوویی ناو که ولی سمور، چونکه نهرمه بی غمه
گر ز خار و خار سازد بستر و بالین غریب
زولفی تویه بووهته لانهی دلستوانت هموو
خوش فتاد آن خال مشکین بر رخ رنگین غریب
تیشکی عهکسی مهی له بهدری روومهتی پاراوی تو
همچو برگ ارغوان بر صفحہء نسرين غریب
سیره سهوزهی جوانی گونات وهک سهفی مور دهوری روت
گر چه نبود در نگارستان خط مشکین غریب
طورهکته شامی غریبه وهک شهوه رهش^(۴۴) نهی حهیب
در سحرگاهان حذر کن چون بنالد این غریب
عاشقان سهرگهشته حافز ریگه دووره نهک نزدیک
دور نبود گر نشیند خسته و مسکین غریب

---

(۴۴) شهوه: بهریدیکی زور رهشی بهنرخه وهکو باقیی گهوهرهکان، ههروهه دهنوانی
بلی: وهک شه/وه = شب= لیل

غزل ۱۵

ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت؟
و ای مرغ بهشتی که دهد دانه و آبت؟
خوایم بشد از دیده درین فکر جگرسوز
کاغوش که شد منزل آسایش و خوابت؟
درویش نمی پرسى و ترسم که نباشد
اندیشه آمـرزش و پروای ثوابت
راه دل عشاق زد آن چشم خماری
پیداست از این شیوه که مستست شرابت
تیری که زدی بر دلم از غمزه خط رفت
تا باز چه اندیشه کند رای صوابت
هر ناله و فریاد که کردم نشنیدی
پیداست نگارا که بلند است جنابت
دور است سرآب ازین بادیه هشدار
تا غول بیابان نفریبد به سرابت
تا در ره پیـری به چه آئین روی ای دل
باری به غلط صرف شد ایام شـبابت
ای قصر دل افروز که منزلگه انسی
یارب مکناد آفت ایام خـرابت
حافظ نه غلامیست که از خواجه گریزد
صلحی کن و بازاً که خرابم ز عتابت

غەزەلى ۱۵

اي شاھد قەدىسى كە كىشىد بىند نىقابت(۴۵)؟
وى مرغ بەشىتى كە دەد دانە و آبت؟
خە و نايەتە دوو چاوم لەبەر بىرى جگەرسۆز
كاغوش كە شد منزل آسايىش و خوابت؟
ناپرسى لە ئىمەى عاشقان وا ديارە نىتە
اندىشىشە آمىررزىش و پرواى ثوابت
چاوى مەستت ھەموو عوششاقى سەرگەردانى خۆى كرد
پىداست از اين شىوہ كە مستست شرابت
ئەو تىرەى كە تۆ گرتتە دلم زولمە سەرى كرد
تا باز چە اندىشىشە كند، رأى صوابت
نەتبىست تۆ نە ئاھ و نالە ھەم داد و نە فەرياد
پىداست نگارا كە بلند است جنابت
ئاو دوورە لە سەحرايت گيانە تۆ ئاگات لە خۆت بى
تا غول بىابان نەفرىبىد بە سىرابت
ئەى دل تۆ چلۆن ژيان دەبەيتە سەر لە پىريا(۴۶)
بارى بە غلط صرف شد ايام شىبابت
تۆ ئەى قەسرى دلگىر جىي زەماوئەند و سرورى
يارب مكناد آفت ايام خىرابت
حافز نە غولامىكە لە دەست گەورەى گورپىز كا
صلحى كن و بازاً كە خىرابم ز عتابت

---

(۴۵) ئەى شوخى مەلەكوتى كىتە لايدا نىقابت

(۴۶) ئەى دل تۆ چلۆن ژيان دەبەيتە سەر كە پىر بووى

غزل ۱۶

خمی که ابروی شوخ تو در کمان انداخت^(۴۷)
به قصد جان من زار ناتوان انداخت
نبود نقش دو عالم که رنگ الفت بود
زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت
بیک کرشمه که نرگس به خود فروشی کرد
فریب چشم تو صد فتنه در جهان انداخت
شراب خورده و خوی کرده میروی به چمن
که آب روی تو آتش در ارغوان انداخت
ببزمگاه چمن دوش مست بگذشتم
چو از دهان توام غنچه در گمان انداخت
بنفشه طرهء مفتول خود گره می زد
صبا حکایت زلف تو در میان انداخت
ز شرم آن که به روی تو نسبتش کردم
سمن به دست صبا خاک در دهان انداخت
من از ورع می و مطرب ندیدمی زین پیش
هوای مغبچگانم در این و آن انداخت
کنون به آب می لعل خرقه می شویم
نصیبهء ازل از خود نمی توان انداخت

---

(۴۷) خه میّ که نه برّوت خستیه که وان و هاویشتی

غزهلی ۱۶

خمی که ابروی شوخ تو در کمان انداخت^(۴۸)
به قصد جان من زار ناتوان انداخت
نه بوو خه تی دوو عالم که رهنگی عیشق ریژرا^(۴۹)
زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت
له بهر خو بیادان، هم نازی نیرگزی مه غرور
فریب چشم تو صد فتنه در جهان انداخت
خومار و ئاره فکر دوو دهچی له بو می پرگ
که آب روی تو آتش در ارغوان انداخت
به کۆری چه مه ندا شه وی دوی خومار رت بووم^(۵۰)
چو از دهان توام غنچه در گمان انداخت
وهنه وشه بوو گی سوی با ئه دا و گری ئه دا
صبا حکایت زلف تو در میان انداخت
له شه رمی ئه وهی وامن به رووی تو چوانم
سمن به دست صبا خاک در دهان انداخت
له ترسی خوا بوو دوور بووم له باده هم موتریب
هوای مغ بیچگانم در این و آن انداخت
منم به مهی وهک لاله ده شووم جبه و خر قه م
نصیب بهء ازل از خود نمی توان انداخت

---

(۴۸) خمی که ئه برؤت خستییه که وان و هاویشتی

(۴۹) نه بوو خستهی دوو عالم که رهنگی عیشق ریژرا

(۵۰) به کۆری چیمه ن دا دوی ئی شه و خومار رت بووم

مگر گشایش حافظ در این خرابی بود
که بخشش از لش در می مغان انداخت
جهان به کام من اکنون شود که دور زمان
مرا به بندگی خواجه جهان انداخت

مه‌گهر نه‌جاتی حافز له بهندی خوویی بوو^(۵۱)
که بخشش از لش در می مغان انداخت
به کامی من دنیا ئیسته بی که دهوری چهرخ^(۵۲)
مرا به بندگی خواجه جهان انداخت

---

(۵۱) ..... له‌به‌ندی خودی بوو
(۵۲) که دهوری./ که زهمان

غزل ۱۷

سینه از آتش دل در غم جانانه بسوخت
آتشی بود در این خانه که کاشانه بسوخت
تنم از واسطهء دوری دلبر بگداخت
جانم از آتش مهر رخ جانانه بسوخت
سوز دل بین که ز بس آتش اشکم دل شمع
دوش بر من ز سر مهر چو پروانه بسوخت
خرقهء زهد مرا آب خرابیات ببرد
خانهء عقل مرا آتش میخانه بسوخت
چون پیاله دلم از توبه که کردم بشکست
همچو لاله جگرم بی می و خمخانه بسوخت
ماجرا کم کن و باز آ که مرا مردم چشم
خرقه از سر به در آورد و به شکرانه بسوخت
ترک افسانه بگو حافظ و می نوش دمی
که نخفتیم شب و شمع به افسانه بسوخت

غزهلی ۱۷

سینه از آتش دل در غم جانانه بسوخت
آتشی بود در این خانه که کاشانه بسوخت
توایهوه تن وهک مؤم به هۆی دوریی دولبه‌ر
جانم از آتش مهر رخ جانانه بسوخت
ئاگری فرمی‌سکم به جوړیکه وا شه‌م
دوش بر من ز سر مهر چو پروانه بسوخت
ئاوی رهز خرقه‌ی ده‌رویشیمی رامالی
خانه عقل مرا آتش میخانه بسوخت
تۆبه‌که‌م دلمی هه‌ر وهک پیالهی مه‌ی له‌ت کرد
همچو لاله جگرم بی می و خمخانه بسوخت
هه‌رچه بوو بوو نأشتی که بیلبیلهی چاوم
خرقه از سر به درآورد و به شکرانه بسوخت
ته‌رکی که حافظ داستان مه‌ی نۆش که دایم
که نخفتیم شب و شمع به افسانه بسوخت

غزل ۱۸

ساقیا آمدن عید مبارک بادت
وان مواعید که کردی مرواد از یادت
درشگفتم که درین مدت ایام فراق
برگرفتی زحریفان دل و دل میدادت
برسان بندگی دختر رزگو بدر آی
که دم و همت ما کرد ز بند آزادت
شادی مجلسیان در قدم و مقدم تست
جای غم باد هرآن دل که نخواهد شادت
شکر ایزد که ز تاراج خزان رخنه نیافت
بوستان سخن و سرو و گل و شمشادت
چشم بد دور کز آن تفرقه‌ات باز آورد
طالع نام‌سور و دولت ماسار زادت
حافظ از دست مده دولت این کشتی نوح
ورنه طوفان حوادث ببرد بنیادت

غەزەلى ۱۸

ساقىيا آمدن عىد مبارک بادت^(۵۳)
وان مواعىد که کردى مرواد از يادت
سەيره لام که ماوهى گشت رۆژانى فيراق
برگرفتى زحرىفان دل و دل مىدادت
ساقى موخلىسى بادهين باخۆم جى بىلى^(۵۴)
که دم و همت ما کرد ز بند آزادت
بهزم و شادى مهجلىس هر تۆى بادهى گولگون
جای غم باد هرآن دل که نخواهد شادت
شوكرى خودا باى پايىز هيچ رهخنى نه کرد
بوستان سخن و سرو و گل و شمشادت
چاوى بهد دوور لهو مه ردهى جو دايى لابرده
طالع نامسور و دولت ماسادر زادت
مهيدۆرئنه تۆ حافظ خۆشى که شتى نوح
ورنه طوفان حوادث بى برد بنيادت

---

(۵۳) ساقى جهۇنت پىرۆز و موبارهک بى لىت

(۵۴) ئاوى رەز با خۆى دەرخا گشت بەندەى ئەوين

غزل ۱۹

ای نسیم سحر، آرامگه یار کجاست؟
منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست؟
شب تار است و ره وادی ایمن در پیش
آتش طور کجا ، موعده دیدار کجاست
هرکه آمد به جهان نقش خرابی دارد
در خرابات بگوئید که هشیار کجاست؟
آنکسست اهل بشارت که اشارت داند
نکته‌ها هست بسی محرم اسرار کجاست
هر سر موی مرا با تو هزاران کارست
ما کجائیم و ملامت گر بیکار کجاست؟
باز پرسید ز گیسوی شکن در شکنش
کاین دل غمزده و سرگشته گرفتار کجاست؟
عقل دیوانه شد، آن سلسله مشکین کو؟
دل ز ما گوشه گرفت، ابروی دلدار کجاست؟
ساقی و مطرب و می جمله مهیاست ولی
عیش بی یار مهیا نشود، یار کجاست؟
حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج
فکر معقول بفرما، گل بی خار کجاست؟

غزهلی ۱۹

ای نسیم سحر، آرامگه یار کجاست؟
منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست؟
تاره شهو ری وادی نیمه‌نی وهسل له پیش
آتش طور کجا، موعده دیدار کجاست
هر که سی دپته دنیا مهستی مهیی مه‌رگه^(۵۵)
در خرابات بگوئید که هشیار کجاست؟
ئه‌هلی مژده مه‌ر دیکه باش له ره‌مز بگات
نکته‌ها هست بسی محرم اسرار کجاست
هر سه‌ری موویه‌ک له‌گه‌لتا هزار کاره
ما کجائیم و ملامت گر بیکار کجاست؟
پرسی دووباره‌ت له گیسوی چین چینی ئه‌و^(۵۶)
کاین دل غمزده و سرگشته گرفتار کجاست؟
زولفی موشکینی یار کوا له دست‌چوو عه‌قلم
دل ز ما گوشه‌گرفت، ابروی دلداری کجاست؟
خه‌مر و ساقی و موترب گشت ناماده‌ن، به‌لام
عیش بی یار مه‌یا نشود، یار کجاست؟
ناره‌حه‌ت نه‌بی حافظ تۆ له بای خه‌زان^(۵۷)
فکر معقول بفرما، گل بی خار کجاست؟

---

(۵۵) هر چه دپته دنیا مهستی باده‌ی مه‌رگه

(۵۶) ..... چین چین یار

(۵۷) رهنج مه‌خۆ حافظ له بای خه‌زانی چیمه‌ن

غزل ۲۰

روزه یکسوشد و عید آمد و دلها برخاست
می ز خمخانه بجوش آمد و می باید خواست
توبه زهدفروشان گران جان بگذشت
وقت رندی و طرب کردن رندان پیداست
چه ملامت بود آنرا که چنین باده خورد؟
این چه عیب است بدین بیخردی وین چه خطاست؟
باده نوشی که درو روی و ریائی نبود
بهتر از زهدفروشی که درو روی و ریاست
مانه رندان ریائیم و حریفان نفاق
آنکه او عالم سرست بدینحال گواست
فرض ایزد بگزاریم و به کس بد نکنیم
و آن چه گویند روانیست نگوئیم رواست
چه شود گر من و تو چند قدح باده خوریم؟
باده از خون رزان است نه از خون شماست
این چه عیب است کز آن عیب خلل خواهد بود؟
ور بود نیز چه شد مردم بی عیب کجاست؟

غەزەلى ۲۰

روزە يکسو شد و عید آمد و دلها برخاست (۵۸)
می ز خمخانه بجوش آمد و می باید خواست
وا بهسەر چوو تۆبەى زاهیدانى عەبوس
وقت رندی و طرب کردن رندان پیداست
بادەنۆشان بوچ دایم لۆمەیان بکری؟
این چه عیب است بدین بیخردی وین چه خطاست؟
بادەخواردن، خوۆبادانى تیدا نەبوو
بەتر از زەدقروشی که درو روی و ریاست
ئیمە رندانى ریا و هاوریى مونا فایق نین
آنکه او عالم سسرست بدین حال گواست
فەرزى خوا بەجى دینین قەت بەدى کەس نالین
و آن چه گویند روا نیست نگوئیم رواست
چی دەبى ئەى یار هەر دووکمان چەند جام نۆش کەین؟
بادە از خون رزان است نه از خون شماس
بادەنۆشى هیچ گوناهى لى دروست نابى
ور بود نیز چه شد، مردم بی عیب کجاست؟

---

(۵۸) دل چۆشى سەند مانگی رۆزوو رۆیى جەژنە

غزل ۲۱

دل و دینم شد و دلبر به ملامت برخاست
گفت با ما منشین کز تو سلامت برخاست
که شنیدی که در این بزم دمی خوش بنشست
که نه در آخر صحبت به ندامت برخاست
شمع اگر زان لب خندان به زبان لافی زد
پیش عشاق تو شبها به غرامت برخاست
در چمن باد بهاری ز کنار گل و سرو
به هواداری آن عارض و قامت برخاست
مست بگذشتی و از خلوتیان ملکوت
به تماشای تو آشوب قیامت برخاست
پیش رفتار تو پا برنگرفت از خجلت
سرو سرکش که به ناز از قد و قامت برخاست
حافظ این خرقه بینداز، مگر جان ببری
کاتش از خرقه سالوس و کرامت برخاست

غزهلی ۲۱

دل و دینم شد و دلبر به ملامت برخاست (۵۹)
گفت با ما منشین کز تو سلامت برخاست
کس نابیّ خیّر ببینی دنیا نالۆزه
که نه در آخر صحبت به ندامت برخاست
گهر مؤم لاف لیّ دا خه‌ندهی ههر وهک یاره
پیش عشاق تو شبها به غرامت برخاست
وازی هیئا بای نه‌ورۆز له غونچه و کاج
به هواداری آن عارض و قامت برخاست
بینینی تۆی مه‌ست هیئند کاریگر بوو که
به تماشای تو آشوب قیامت برخاست
پیشی بالآت هییزی هه‌نگاوی تیک چوو
سرو سرکش که به ناز از قد و قامت برخاست
مه‌پۆشه تۆ حافز به‌رگی رییا قه‌ت
کاتش از خرقة سالوس و کرامت برخاست

---

(۵۹) دین و هۆشم چوو، هۆی سه‌رزه‌نشتی یار

غزل ۲۲

چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست
سخن شناس نه‌ای جان من خطا اینجاست
سرم به دنیی و عقبی فرو نیاید
تبارک الله از این فتنه‌ها که در سر ماست
در اندرون من خسته دل ندانم کیست
که من خموشم و او در فغان و در غوغاست
دلم ز پرده برون شد کجایی ای مطرب
بنال هان که از این پرده کار ما به نواست
مرا به کار جهان هرگز التفات نبود
رخ تو در نظر من چنین خوشش آراست
نخفته‌ام ز خیالی که می‌پزد دل من
خمار صد شبه دارم، شرابخانه کجاست؟
چنین که صومعه آلوده شد ز خون دلم
گرم به باده بشوید حق به دست شماست
از آن به دیر مغانم عزیز میدارند
که آتشی که نمیرد، همیشه در دل ماست
چه ساز بود که در پرده میزد آن مطرب
که رفت عمر و هنوزم دماغ پر ز هواست

غزهلی ۲۲

چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست
سخن شناس نه‌ای جان من خطا اینجاست
سه‌رم له‌بۆ دنیا و ئاخ‌رهت نه‌وی ناکه‌م
تبارک الله از این فتنه‌ها که در سر ماست
له ناو دلی پر ئازار و ئیش چ که‌سه‌ی‌که
که من خموشم و او در فغان و در غوغاست
له په‌رده ده‌رکه‌وت رازم له کوپی تو ئه‌ی مو‌تریب
بنال هان که از این پرده کار ما به نواست
دلّم به دنیا قهت خویش نه‌بوو که من ته‌نها
رخ تو در نظر من چنین خویشش آراست
نه‌چووه چاوم خه‌و هوی خه‌یالی ئەم دلّه
خمار صد شبه دارم، شرابخانه کجاست؟
که سه‌ومه‌عه پیس بووه به خوینی دلی من^(۶۰)
گرم به باده بشوئید حق به دست شماست
له‌به‌رئه‌وه‌ی ریزم زۆره ناو کویری موغان^(۶۱)
که آتشی که نمیرد، همیشه در دل ماست
چه نه‌غمه‌یه‌کی دلگیره وا ژهنی مو‌تریب
که رفت عمر و هنوزم دماغ پر ز هواست

---

(۶۰) که سه‌ومه‌عه سوور بووه به خوینی دلی من

(۶۱) له‌به‌رئه‌وه‌ی ناو‌دیری موغان به‌ریزم من

ندای عشق تو دیشب در اندرون دادند
فضای سینه حافظ هنوز پر ز صداست
نهشیدی عشقت دوی شهو دلّی منی پر کرد (۶۲)
فضای سینه حافظ هنوز پر ز صداست

---

(۶۲) نهشیدی..... فهزای دلّی پر کرد
نهشیدی عشقت دوی شهو وهک جهنگ وروژانمی

غزل ۲۳

خیال روی تو در هر طریق همره ماست
نسیم موی تو پیوند جان آگه ماست
برغم مدعیانی که منع عشق کنند
جمال چهرهء تو حجت موجه ماست
ببین که سیب زنخدان تو چه میگوید
هزار یوسف مصری فتاده در چه ماست
اگر به زلف دراز تو دست ما نرسد
گناه بخت پریشان و دست کوتاه ماست
به حاجب در خلوت سرای خاص بگو
فلان ز گوشه نشینان خاک درگه ماست
به صورت از نظر ما اگر چه محجوب است
همیشه در نظر خاطر مرفه ماست
اگر به سالی حافظ دری زند بگشای
که سالهاست که مشتاق روی چون مه ماست

غزهلی ۲۳

خیال روی تو در هر طریق همره ماست
نسیم موی تو پیوند جان آگه ماست
به عهکسی ئەوانه‌ی مانعی خو‌شه‌ویستین
جمال چهره تو حجت موجه ماست
ببینه چه‌ناگه و چالی چی ده‌لئی قوریان
هزار یوسف مصری فتاده در چه ماست
ئەگەر نه‌گات ده‌ستم به سه‌ری زولفی موشکینت
گناه بخت پریشان و دست کوته ماست
بلیّ به ده‌رگاوانی سه‌رای خو‌شه‌ویستمان^(۶۳)
فلان ز گوشه نشینان خاک درگه ماست
ئەگەر چ یار سه‌ر زاری له لای مه‌پوشراوه^(۶۴)
همیشه در نظر خاطر مرفه ماست
ئەگەر به سالیّ حافز له ده‌رکی دا وایکه
که سالهاست که مشتاق روی چون مه‌ماست

---

(۶۳) بلیّ به قاپیوانی ده‌ری سه‌رای یارمان
(۶۴) ئەگەر چ یار به روا‌لت له لای مه‌شاراوه

غزل ۲۴

مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست
که به پیمانہ کشتی شهره شدم روز الست
من همان دم که وضو ساختم از چشمه عشق
چار تکبیر زدم یکسره بر هرچه که هست
می بده تا دهمت آگهی از سر قضا
که به روی که شدم عاشق و از بوی که مست
کمر کوه کمست از کمر مور اینجا
نا امید از در رحمت مشو ای باده‌پرست
بجز آن نرگس مستانه که چشمش مرصاد
زیر این طارم فیروزه کسی خوش نشست
جان فدای دهنش باد که در باغ نظر
چمن آرای جهان خوشتر ازین غنچه نیست
حافظ از دولت عشق تو سلیمانی شد
یعنی از وصل تو اش نیست بجز باد بدست

غزهلی ۲۴

مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست
که به پیمانه کشی شهره شدم روز الست
کاتی دستنویژم شت له چهشمه‌ی عیشق^(۶۵)
چار تکبیر زدم یکسره بر هرچه که هست
مه‌ی بیئه تا بۆت روون کهم سرپی قه‌زا
که به روی که شدم عاشق و از بوی که مست
بۆ خۆراگرتن کیو بی هیزه تامور^(۶۶)
نا امید از در رحمت مشو ای باده‌پرست
ته‌نها شه‌هلای مه‌ستی یار دوور بی لئی چاو^(۶۷)
زیر این طارم فیروزه کسی خوش نئشست
فیدای زاریم، چونکه نه‌ققاشی جوانی^(۶۸)
چمن آرای جهان خوشتر ازین غنچه نیست
حافز عه‌شقت سوله‌پیمان ئاسا بووه
یعنی از وصل تو اش نیست بجز باد بدست

---

(۶۵) ئه‌و کاته‌ی دستنویژم شت له چهشمه‌ی عیشق

(۶۶) بۆ باری دل‌داری کتو ناگاته مور

(۶۷) هر ته‌نها شه‌هلای یارمان دوور لئی هه‌سود

(۶۸) گیان فیدای زاری بی ناوباخ‌ی جوانی

.... چونکه نه‌ققاشی بوستان

غزل ۲۵

شکفته شد گل حمرا و گشت بلبل مست
صلای سرخوشی ای صوفیان باده پرست
اساس توبه که در محکمی چو سنگ نمود
بین که جام زجاجی چه طرفه اش بشکست
بیار باده که در بارگاه استغنا
چه پاسبان و چه سلطان چه هوشیار و چه مست
ازین رباط دودر چون ضرورتست رحیل
رواق وطاق معیشت چه سر بلند و چه پست
مقام عیش میسر نمیشود بی رنج
بلی بحکم بلا بسته‌اند عهد الست
به هست و نیست مرنجان ضمیر و خوش میباش
که نیستیست سرانجام هر کمال که هست
شکوه آصفی و اسب باد و منطق طیر
به باد رفت و از او خواجه هیچ طرف نبست
به بال و پر مرو از ره ، که تیر پرتابی
هوا گرفت زمانی ، ولی به خاک نشست
زبان کلک تو حافظ چه شکر آن گوید؟
که گفته سخت می‌برند دست به دست

غەزەلى ۲۵

شكفتە شد گل حمرا و گشت بلبل مست
صلای سرخوشی ای صوفیان باده پرست
ئەساسی تۆبەت زاھد ئەگەر چ وەك سەنگە
ببین كە جام زجاجی چە طرفەـ اش بشكست
شەراب بدە مەيگېر كە لە كۆپى بى نیازی
چە پاسبان و چە سلطان چە هوشیار و چە مست
دەبى سەرای دوو دەرگا بەجى بەيلى زوو
رواق وطاق معیشت چە سر بلند وچە پست
گەيشنتت بۆ كۆشكى خوۆشى بەكۆششته
بلى بحكم بلا بستە اند عهد الست
لە بەر تەماع نازار مەدە تۆ دلى، خوۆش بە
كە نيستىست سرانجام هر كمال كە هست
شكوهى ئاسەف هەم ئەسپى با و زمانى مەل
بە باد رفت و از او خواجە هيچ طرف نبست
بە شان و بال ناز كەم كە، كە تيرى توند و تيژ
هوا گرفت زمانى ، ولى بە خاك نشست
زمانى خامەت حافز چە جوړى شوكر كا
كە گفته سخنت ميبړند دست بە دست

غزل ۲۶

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست
پیرهن چاک و غزلخوان و صراحی در دست
نرگسش عربدهجوی و لبش افسوس کنان
نیم شب دوش ببالین من آمد بنشست
سرفرا گوش من آورد و به آواز حزین
گفت ای عاشق دیرینه‌ی من خوابت هست؟
عاشقی را که چنین باده شبگیر دهند
کافر عشق بود، گر نشود باده‌پرست
بروای زاهد و بردردکشان خرده مگیر
که ندادند جزاین تحفه به ما روز الست
آنچه او ریخت به پیمانه ما نوشیدیم
اگر از خمر بهشت است و گر باده مست
خنده جام می و زلف گره گیر نگار
ای بسا توبه ، که چون توبه‌ی حافظ بشکست

غزهلی ۲۶

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست
پیرهن چاک و غزلخوان و صراحی در دست
چاو شه‌رانی دوو لئو پر گالته و لاقرتی^(۶۹)
نیم شب دوش ببالین من آمد بنشست
ژوور سه‌رم هات پرسۆز چرپانی به گویم^(۷۰)
گفت ای عاشق دیرینه‌ی من خوابت هست؟
عاشقی مه‌ی سه‌هر نۆش کا و یار بۆی تی کا^(۷۱)
کافر عشق بود، گر نشود باده‌پرست
ره‌خنه مه‌گره تۆ ئە‌ی زاهید له مه‌ی نۆشان
که ندادند جزاین تحفه به ما روز الست
ئە‌و مه‌یه‌ی تیی کرد ساقی بۆمان نۆشیمان
اگر از خمر بهشت است و گر باده مست
قول قولی باده و زولفی پر پیچی یارمان^(۷۲)
ای بسا توبه ، که چون توبه‌ی حافظ بشکست

---

(۶۹) شه‌و له چاوی گالته و لاقرتی هەر دوو لئو

(۷۰) هاته ژوور سه‌ر، پرسۆز چرپانی به گویم

(۷۱) عاشقی وا باده‌ی سه‌هر یار بیداتی

(۷۲) که‌ف چرینی باده و زولفی پر پیچی یار

غزل ۲۷

در دیر مغان آمد یارم قدحی در دست
مست از می و میخواران از نرگس مستش مست
در نعل سمنند او شکل مه نو پیدا
وز قعد بلند او بالای صنوبر پست
آخر بچه گویم هست از خود خیرم چون نیست
و زیهر چه گویم نیست باوی نظرم چون هست
شمع دل دمسازم بنشست چو او برخاست
وافغان ز نظر بازان برخاست، چو او بنشست
گر غالیه خوشبو شد در گیسوی او پیچید
ور وسمه کمانکش گشت بر ابروی او پیوست
بازای که باز آید عمر شدهء حافظ
هرچند که ناید باز تیری که بشد از شست

غزهلی ۲۷

- در دیر مغان آمد یارم قدحی در دست^(۷۳)
مست از می و میخواران از نرگس مستش مست
نالّی سه‌مه‌ندی یار هیلالی پی‌سوه دیار^(۷۴)
و زقشد بلند او بالای صنوبر پست
چون من بلّیم ئاگام له خوّمه بی ئاگام^(۷۵)
وزیهر چه گویم نیست باوی نظرم چون هست
کاتی له مه‌جلیس هه‌لسا خاموشه شه‌معم
وافغان ز نظر بازان برخاست، چو او بنشست
هۆی زولفی یارمانه عه‌نبهر که بۆن خووشه^(۷۶)
وروسمه کمانکش گشت در ابروی او پیوست
گه‌رانه‌وهت بۆ حافظ تازه ژین به‌خشه^(۷۷)
هرچند که ناید باز تیری که بشد از شست

---

(۷۳) یارم له دیره‌وه هات جام له‌سه‌ر دهستی

(۷۴) آ- سه‌مه‌ند=ئسپی زهرد

ب- یار نالی ئه‌سپه‌که‌ی هه‌ر وه‌ک هلال وایه

(۷۵) چون من بلّیم ئاگام هه‌یه من نیمه

(۷۶) آ- هۆی زولفی یاره‌ه‌ه‌یه که بۆن خووشه

ب- هۆی زولفی یاره‌ه‌ه‌یه بۆنی واخووشه

(۷۷) هاتنه‌وهت بۆ حافظ تازه ژین به‌خشه

غزل ۲۸

به جان خواجه وحق قدیم و عهد درست
که مونس دم صبحم دعای دولت توست
سرشک من که ز طوفان نوح دست برد
ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست
بکن معامله‌ای وین دل شکسته بخر
که با شکستگی ارزد به صدهزار درست
زبان مور باصف دراز گشت و رواست
که خواجه خاتم جم یاوه کرد و باز نجست
دلا طمع مبر از لطف بی نهایت دوست
چولاف عشق زدی سر بباز چابک و چست
به صدق کوش که خورشید زاید از نفست
که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست
شدم ز دست تو شیدای کوه و دشت هنوز
نمی کنی به ترحم نطق سلسله سست
مرنج حافظ و از دلبران حافظ مجوی
گناه باغ چه باشد چو این گیاه نرست

غەزەلى ۲۸

بە جان خواجه وحق قديم و عهد درست
که مونس دم صبحم دعای دولت دوست
تۆفانی نوح ناگاته تۆفانی ئەشکی من (۷۸)
ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست
سەوا بکه و ئەم ناخە شکستەیه بکړه
که با شکستگی ارزد بە صدھزار درست
زمانی موور دژ ئاسەف رەوايه هەم رەوا (۷۹)
که خواجه خاتم جم پاوه کرد و باز نجست
لە رەحمی دۆست ئومید مەبړه ئەو که بە رەحمە
چو لاف عشق زدی سر بباز چابک و چست
بکۆشە بۆ راستی با قسەت وەکو شید بئ (۸۰)
که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست
لە دەست تۆ ئارام دەشت و کێو هیشتا تۆ
نمی کنی بە ترحم نطق سلسلە سست
مەرەنجە حافز، چونکه وەفای نییە دولبەر
گناه باغ چه باشد چو این گیاه نرست

---

(۷۸) تۆفانی نوح قەت ناگاته ئاوی دوو چاوم

(۷۹) زماندریژی کرد، چونکه مور حەقی بوو حەق

(۸۰) شید = خورشید.

غزل ۲۹

مارا زخیال تو چه پروای شرابست
خم گو سر خود گیر که خمخانه خرابست
گر خمر بهشت است بریزید که بی دوست
هر شربت عذیم که دهی عین عذاب است
افسوس که شد دلبر و در دیده گریان
تحریر خیال خط او نقش بر آبست
بیدار شو ای دیده که ایمن نتوان بود
زین سیل دمام که درین منزل خوابست
معشوق عیان می گذرد بر تو ولیکن
اغیار، همی بیند از آن بسته نقابست
سبب است در و دشت بیاتانگذاریم
دست از سرابی که جهان جمله سراب است
در کنج دماغم مطلب جای نصیحت
کاین گوشه پر از زمزمه چنگ و ریاب است
حافظ چه شد ار عاشق و رند است و نظرباز
بس طور عجب لازم ایام شباب است

غزهلی ۲۹

مارا زخیال تو چه پروای شرابست
خم گو سر خود گیرکه خمخانه خرابست
بادهی بههشت بیّ تو تی بکهی به بیّ دوست^(۸۱)
هر شربت عذیم که دهی عین عذاب است
یار روئی حهیف چاو به گریان و نه شکم
تحریر خیال خط او نقش بر آبست
ئهی چاو خهوی غهفلّهتت بهرده بترس^(۸۲)
زین سیل دمام که درین منزل خوابست
یار ئاشکرا لای توّ تیّ په‌ری لاکین^(۸۳)
اغیار، همی بیند از آن بسته نقابست
گشت دهشت و دهر سه‌وزه ترکی نه‌کین با
دست از سرابی که جهان جمله سراب است
گۆشه‌ی ده‌ماخم نه جیّی په‌نده قوربان
کاین گوشه پر از زمزمه چنگ و رباب است
چی تیایه گهر عاشق و رهنده حافز؟
بس طور عجب لازم ایام ش‌باب است

---

(۸۱) ئه‌گهر مه‌یی بههشت بیّ تو بیریتی بیّ دوست یا روئیکه‌ی به بیّ دوست

(۸۲) ئهی چاو خهوی بیّهوشی بهرده بترسه

(۸۳) یار ئاشکرا لای توّ تیّ په‌ری به‌لام

غزل ۳۰

زلفت هزار دل به یکی تار موببست
راه هزار چاره گر از چار سو ببست
تا عاشقان به بوی نسیمش دهند جان
بگشود نافه و در آرزو ببست
شیدا از آن شدم که نگارم چو ماه نو
ابرو نمود و جلوه‌گری کرد و رو ببست
ساقی به چند رنگ می اندر پیاله ریخت
این نقشها نگر که چه خوش در کدو ببست
یارب چه غمزه کرد صراحی که خون خم
با نعره‌های قلقلش اندر گلو ببست
مطرب چه پرده ساخت که در پرده سماع
بر اهل وجد و حال در های و هو ببست
حافظ هر آنکه عشق نورزید و وصل خواست
احرام طوف کعبه دل بی وضو ببست

غزهلی ۳۰

زلفت هزار دل به یکی تار مو بیست
راه هزار چاره گر از چار سو بیست
تا عوششاق به بوی شه‌مائی گیان بدهن
بگشود نافه و در آرزو بیست
شهیدا و سووخته دلّ لهوهی یار وهک هیلال^(۸۴)
ابرو نمود و جلوه‌گری کرد و رو بیست
ساقی چه‌نده جوّر شه‌رابی کرده جام^(۸۵)
این نقشها نگر که چه خوش در کدو بیست
چی کرد خوابیه گۆزه تاکو خوینی خوم^(۸۶)
با نعره‌های قلقلش اندر گلو بیست
موتربیب چی ژهنی که ئەم ئاوازه هات
بر اهل وجد و حال در های و هو بیست
حافز، هر که‌سی بیّ دلّ بوو وهسلی ویست
احرام طوف کعبه دل بی وضو بیست

---

(۸۴) شهیدا و دهر‌به‌دهر لهوهی یار وهک هیلال

(۸۵) ... رشته جام

(۸۶) تا شه‌رابی خوم "خوم" کوپه‌ی شه‌راب
ئەم وشه‌یه، لای خومخانه‌چییه‌کان به‌کار هیندراوه

غزل ۳۱

آن شب قدری که گویند اهل خلوت امشبست
یارب این تأثیر دولت در کدامین کوکبست
تا بگیسوی تو دست ناسزایان کم رسد
هر دلی از حلقهء در ذکر یارب یارب است
گشته چاه زنخدان توام کز هر طرف
صد هزارش گردن جان زیر طوق غیغب است
شہسوار من که مه آینه دار روی وست
تاج خورشید بلندش خاک نعل مرکب ست
عکس خوی بر عارضش بین کافتاب گرم رو
در هوای آن عرق تا هست هر روزش تبست
من نخواهم کرد ترک لعل یار و جام می
زاهدان معذور داریم که اینم مذهبست
اندران ساعت که بر پشت صبا بندند زین
با سلیمان چون برانم من که مورم مرکبست
آنکه ناوک بر دل من زیر چشمی می زند
قوت جان حافظش در خنده زیر لبست
آب حیوانش ز منقار بلاغت می چکد
زاغ کلک من بنام ایزد چه عالی مشربست

غزهلی ۳۱

آن شب قدری که گویند اهل خلوت امشبست
یارب این تأثیر دولت در کدامین کوکبست
تاکو دهستی پیاوخرایان قهت نه گاته زولفی تو
هر دلی از حلقهء در زکمر یارب یارب است
من که کوشته‌ی چالی چانه‌تم له هرلا دولبه‌رم
صد هزارش گردن جان زیر طوق غیغب است
شاسواری من که مانگ ناوینه داری رووی ئه‌وه
تاج خورشید بلندش خاک نعل مرکب است
شه‌وقی قه‌تره‌ی ئاره‌قی سه‌یرکه خوری گه‌رمی روو
در هوای آن عسرق تا هست هر روزش تب است
نامه‌وئ من له‌علی لی‌وی یار و پیاله لا بدهم^(۸۷)
زاهدان معذور داریدم که اینم مذهب است
له‌و سه‌عاته‌ی بای شه‌مالّ و زین ئه‌که‌ن خیرا^(۸۷) برؤن
با سلیمان چون برانم من که مورم مرکبست
ئه‌و که‌سه‌ی ئاماژی تیری بؤ هه‌ناو و دلمه راست
قوت جان حافظش در خنده زیر لب است
شیعری جاوید، پر به‌هاو ره‌وان له خامه ده‌تکیّ و
زاغ کلک من بنام ایزد چه عالی مشربست

---

(۸۷) نامه‌وئ..... پیاله دور بخم

(۸۸) له‌و سه‌عاته‌ی شه‌مالّ و... زین ئه‌که‌ن تا زوو برؤن

غزل ۳۲

خدا چو صورت ابروی دلگشای تو بست
گشاد کار من اندر کرشمه‌های تو بست
مرا و سرو چمن را به خاک راه نشانند
زمانه تا قصب نرگس قبای تو بست
زکار ما و دل غنچه صد گره بگشود
نسیم گل چو دل اندر پی هوای تو بست
مرا به بند تو دوران چرخ راضی کرد
ولی چه سود که سررشته در رضای تو بست
چو نافه بر دل مسکین من گره مفکن
که عهد با سر زلف گره گشای تو بست
تو خود وصال دگر بودی ای نسیم وصال
خطا نگر که دل امید در وفای تو بست
ز دست جور تو گفتم ز شهر خواهم رفت
به خنده گفت که حافظ برو که پای تو بست

غزهلی ۳۲

خدا چو صورت ابروی دلگشای تو بست
گشاد کار من اندر کرشمه‌های تو بست
سه‌روو له باغا و من شه‌رمه‌زاری بووین کاتئ
زمانه تا قصب نرگس قبای تو بست
له کاری ئیمه و ناو غونچه سه‌د گریئی وا کرد^(۸۹)
نسسیم گل چو دل اندر پی هوای تو بست
فه‌له‌ک منی به‌ندی داوی عه‌شقی تۆی کردم
ولی چه سود که سررشته در رضای تو بست
دلّم وه‌کو موشک مه‌یخه ناو گریئی زولفت
که عهد با سر زلف گره گشای تو بست
شه‌میمی خوشی ویصال له گه‌ل شه‌مال هینای^(۹۰)
خطا نگر که دل امید در وفای تو بست
له ده‌ست سته‌می تۆ من ده‌رۆمه دهر له شار
به خنده گفت که حافظ برو که پای تو بست

---

(۸۹) واز کرد

(۹۰) بۆنی خوشی ویصال که له‌گه‌ل شه‌مال هانی

غزل ۳۳

خلوت گزیده را به تماشا چه حاجتست
چون کوی دوست هست به صحرا چه حاجتست
جانا به حاجتی که تو را هست با خدا
کاخردمی بپرس که ما را چه حاجتست؟
ای پادشاه حسن خدا را بسوختیم
آخر سوال کن که گدا را چه حاجتست
ارباب حاجتیم و زبان سوال نیست
در حضرت کریم تمنا چه حاجتست؟
محتاج قصه نیست گرت قصد خون ماست
چون رخت از آن تست، به یغما چه حاجتست
جام جهان نماست، ضمیر منیر دوست
اظهار احتیاج خود آنجا چه حاجتست؟
ای مدعی برو که مرا با تو کار نیست
احباب حاضرند به اعدا چه حاجتست؟
ای عاشق گدا، چو لب روح بخش یار
میدانند وظیفه تقاضا چه حاجتست
حافظ تو ختم کن که هنر خود عیان شود
با مدعی نزاع و محاکا چه حاجتست؟

غەزەلى ۳۳

خلوت گزىدە را بە تاشا چە حاجتست
چون كوى دوست هست بە صحرا چە حاجتست
توو ئەو نەزىرە تۆ لە خوا داوا دەكەي (۹۱)
كاخر دمی بېرس كە ما را چە حاجتست؟
ئەي شای جوانی وا سووتاین كوا رحمتت (۹۲)
آخر سوال كن كە گدا را چە حاجتست
داواكارى كۆمەكین نە سواڵكەرىن
در حضرت كرىم تمنا چە حاجتست؟
گەر خوینمان دەریژی تۆ خیرا كە زوو (۹۳)
چون رخت از آن تست، بە یغما چە حاجت است
هەر وەك جامی جەم دلی یار رووشەنە
اظهار احتیاج خود آنجا چە حاجتست؟
تۆ ئەي مودەعی برۆ لیم دوور بە دوور
احباب حاضرند بە اعدا چە حاجتست؟
تۆ دلدارى دەست بەتال، لیسو شەهەدە یار
میدانند وظیفە تقاضا چە حاجت است
حافز هونەرت خەتم كە دیار دەبی (۹۴)
با مدعی نزاع و محاکما چە حاجت است؟

---

(۹۱) توو ئەو نەزىرەي وا لە خوا داوا دەكەي

(۹۲) ئەي شای جوانی وا سووتاین رحمت هەبی

(۹۳) گەر خوین دەریژی تۆ خیرا كە زوو

(۹۴) حافز هونەرت تەواو كە دیار دەبی

غزل ۳۴

رواق منظر چشم من آشیانهء تست
کرم نما و فرودآ که خانه خانهء تست
به لطف خال و خط از عارفان ربودی دل
لطیفه‌های عجب زیر دام و دانه تست
دلت به وصل گل ای بلبل صبا خوش باد
که در چمن همه گلبانگ عاشقانه تست
علاج ضعف دل ما به لب حوالت کن
که این مفرح یاقوت در خزانهء تست
به تن مقصرم از دولت ملازمتت
ولی خلاصهء جان خاک آستانه تست
من آن نیم که دهم نقد دل بهر شوخی
در خزانه به مهر تو و نشانهء تست
تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین کار
که توسنی چو فلک رام تازیانه تست
چه جای من که بلغزد سپهر شعبده‌باز
از این حیل که در انبانهء بهانهء تست
سرود مجلس است اکنون فلک برقص آرد
که شعر حافظ شیرین سخن ترانهء تست

غزهلی ۳۴

رواق منظر چشم من آشیانہء تست
کرم نما و فروداً کہ خانہ خانہء تست
به جوانیی خال و خہت هۆشی عارفانت برد
لطیفہهای عجب زیر دام و دانہء تست
هہزاری شہمالّ خوۆش بیّ دلت به وهسلی گولّ
کہ در چمن ہمہ گلبانگ عاشقانه تست
عیلاجی ئیّشی دلّمان به ماچی دوو لیّوه^(۹۵)
کہ این مفرح یاقوت در خزانہء تست
له خوۆشی توی بیّ بهش کرد تہنی زہعیف قوربان
ولی خلاصہ جان خاک آستانہء تست
نہ من ئەوہم گہنجی دلّ بدم بہ ہەر شوۆخی^(۹۶)
در خزانہ بہ مہر تو و نشانہء تست
چہ نازہنیتیکی شاسواری شیرین کام
کہ توسنی چو فلک رام تازیانہء تست
له جایہ کا گہردوون بیّتہ لہرزہ من چی بم
از این حیل کہ در انبانہء بہانہء تست
سرودی مہجلیست وا فہلہک دہرہقسینّی
کہ شعر حافظ شیرین سخن ترانہء تست

---

(۹۵) عیلاجی ئیّشی دلّمان بہ ماچی دوو لیّوتہ

(۹۶) نہ من ئەوہم گہنجیہم بدم بہ ہەر جوانّی

غزل ۳۵

برو به کار خود، ای واعظ، این چه فریادست
مرا فتاده دل از کف تو را چه افتادست؟
میان او که خدا آفریده است از هیچ
دقیقه‌ایست که هیچ آفریده نگشادست
به کام تا نرساند مرا لبش چون نای
نصیحت همه عالم به گوش من بادست
گدای کوی تو از هشت خُلد مستغنیست
اسیر عشق تو از هر دو عالم آزادست
اگرچه مستی عشقم خراب کرد ولی
اساس هستی من زان خراب آبادست
دلا منال زبیداد و جور یار که یار
ترا نصیب همین کرد و این از آن دادست
برو فسانه مخوان و فسون مدم حافظ
کز این فسانه و افسون مرا بسی یادست

غزهلی ۳۵

برو به کار خود، ای واعظ، این چه فریادست
مرا فتاده دل از کف تو را چه افتادست؟
نئوهنده که مهر باریکه وهک له هیچ کرابی^(۹۷)
دقیقه ایست که هیچ آفریده نگشادست
به کام نهگات دوو لیو وهکو نهی به دوو لیوم^(۹۸)
نصیحت همهء عالم به گوش من بادست
گه دای گه رهکت ئهی یار به ههشتی قهت ناوی
اسیر عشق تو از هر دو عالم آزادست
نئگهرچی مهستی بونیادی هه لوهشان به لام^(۹۹)
اساس هستی من زان خراب آبادست
له جهوری یار ئهی دل تو زویر مه به که یار
ترا نصیب همین کرد و این از آن دادست
برو مه خوینه داستان، سیحرمه که حافظ
کز این فسانه و افسون مرا بسی یادست

---

(۹۷) ..... وهک له هیچ بووی

(۹۸) نهخاته سهر لیوم وهکو نهی به دوو لیوی

به کام نهگات لیوم وهکو نهی به دوو لیوی

(۹۹) نئگهرچ مهستی عشق ئساسی هه لوهشانم

غزل ۳۶

تا سر زلف تو در دست نسیم افتادست
دل سودارده از غصه دو نیم افتادست
چشم جادوی تو خود عین سواد سحر است
لیکن این هست که این نسخه سقیم افتادست
در خم زلف تو آن خال سیه دانی چیست
نقطه دوده که در حلقهء جیم افتادست
زلف مشکین تو در گلشن فردوس عذار
چیست طاوس که در باغ نعیم افتادست
دل من در هوس روی تو، ای مونس جان
خاک راهیست که در دست نسیم افتادست
همچو گرد این تن خاکی نتواند برخاست
از سر کوی تو زان رو که عظیم افتادست
سایه قد تو بر قالبم ای عیسی دم
عکس روحیست که بر عظم رمیم افتادست

غزهلی ۳۶

تا سر زلف تو در دست نسیم افتادست
دل سودارده از غصه دو نیم افتادست
چاوی جادوت وهک رهشیی نوشتهی ساحیره
لیکن این هست که این نسخه سقیم افتادست
خالّی ناو ئەلقه‌ی زولفت دهنانی چیه؟
نقطه دوده که در حلقهء جیم افتادست
زولفی پر عه‌ترت ناو باخی فیردهوسی روت^(۱۰۰)
چیست طاوس که در باغ نعیم افتادست
دلّ بو ئاره‌زووی رووی تو ئەی هاوده‌می گیان
خاک راهی است که در دست نسیم افتادست
تۆزه جسمی خاکی ناتوانیت ئەو هه‌ئسی^(۱۰۱)
از سر کوی تو زان رو که عظیم افتادست
سیبهری بالآت ئەی عیسا دهم له سه‌رمه^(۱۰۲)
عکس روحیست که بر عظم رمیم افتادست

---

(۱۰۰) زولفی پرموشکیت هیی باخی فیردهوسی روت

(۱۰۱) تۆزه جسمی خاکی ناتوانی که هه‌ئسی

(۱۰۲) سیبهری بالآت ئەی عیسا نه‌فەس له سه‌رم

آن که جز کعبه مقامش نبند از یاد لبیت
بر در می‌کده دیدم که مقیم افتادست
حافظ گمشده را با غمت ای یار عزیز
اتحادیست که در عهد قدیم افتادست

ئەو كەسەى جز يادى كەعبەى لىئوتى نەبوو (۱۰۳)
بر در مىكده ديدم كه مقيم افتادست
حافزە مالويزان ئەى يار هۆى عەشقى تۆ (۱۰۴)
اتحادىست كه در عهد قديم افتادست

---

(۱۰۳) ئەو كەسەى جز كەعبە، يادى لىئوتى نەبوو
-جز- فارسىيە لەبەر كيشەكەى بەكار هاتووە بە واتا "جگە" دىت - سالم زۆر بە
كارى هيناوە
(۱۰۴) حافزى مالويزان هۆى عەشقى تۆ ئەى يار

پیرست

- 5 ..... پيشه‌کی
- 8 ..... حافظی شیراز
- 10 ..... تفریظ جناب استاد انور سلطانی
- 14 ..... لیستی کیشی غه‌زله‌کانی حافظ شیرازی
- 18 ..... غه‌زله‌کانی حافظ و تیهه‌لکیشه‌کان

